

Ötödik évi folyam.

Pest, aprilis 11-én 1858.

A Vasárnapi Ujság hetenként egyszer nagy negyedréth-ben egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj január-juniusig, azaz: 6 hónapra Buda-Pésten házhoz küldve vagy postal uton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 ft. pp. — Az előfizetési díja Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Gróf Károlyi György.

A szép Széchenyi-korszak egy első rangu bajnokával találkozol ismét, nyájas olvasó, a képben, melyet jelen alkalommal hozunk. Ismerik e nevet mindenütt az országban; s illő, hogy az teljes épségben menjen át a legujabb nemzedékre, menjen firól fira az érdem tisztelete, a hazafiui kegyelet.

Álljon itt az életírásnak néhány rövid adata, miket eddig még nem olvastunk másutt.

Gróf Károlyi György született 1802-ben Bécsben, neveltetett Pesten s miután bevégezte tanulmányait, a katonai pályával is megismerkedni ohajtván, 1820-ban a Császár-dsidásezredbe állott s még azon év őszén hadnagy lett a Würtemberg-huszároknál, 1821. tavaszán pedig átlépett a Hessen-Homburg nevű huszárezredhez, hol akkor gróf Széchenyi István kapitány volt. Ki kételkednék rajta, hogy e nálánál idősebb s erős lelkületű nemes férfiival szoros baráti viszonya nagy befolyással volt további képződésére s szebb hajlamainak határozott hazafias iránybani kifejtésére? A következők fényes tetteiben igazolá ezt.

1822. telén a Nostitz nevű könnyű lovasezredhez tétetett át kapitánynak, de a körülmények úgy hozván magukkal, oda hagyta a katonai pályát, s 1824-ben körutat tevén Francia- és Angolországban, az 1825-i emlékezetes országgyűlésen Pozsonyban már jelen volt s a hazai ügyekért lelkesülő főuraink sorában az első helyek egyikét foglalá el a gazdag fiatal gróf. Nemesen kezét fogva az akkor a polgári közpályán teljes

fényben feltűnt gróf Széchenyi Istvánnal, a Magyar Tudós Társaság megalapítására ő is 40,000 pengő forintot áldozott. E tények emlékezetét nem fogja feledni a magyar soha.

Az 1827. s 1830-ki országgyűlések közti időben gróf Károlyi

György ismét Francia- s Angolországban utazott, s az 1830-i telet Párisban töltvén, 1830. júliusban Szatmármegye azzal méltányolta a hazafias jellemű főur érdemeit, hogy őt országgyűlési követévé választá; az időközben megalakult Akadémia pedig azzal, hogy 1832. mártiusán tiszteleti tagjai koszorujába füzé. — Az utazás és tapasztalati vágy ezentul is kedvencz hajlamai közé tartozott. Az 1833. i telet Nápolyban élvezvén s 1834-ben bejárván Malta szigetét, Görögországot, beutazta Egyiptomot, Nubia egy részét s Arábia sivatagain keresztül Palaestinába, Jeruzsálembé, Syriába s visszajövet Kis-Ázsiába és Konstantinápolyba jött.

1835. júniusán érkezett Macedónián és Szerbián keresztül vissza Pestre s 1836. tavaszáig az országgyűlés bevégezteig Pozsonyban maradt. Ugyan ez évben kelt össze gróf Zichy Karolinával, kivel ismét hosszabb körutat tett nyugoti Európában.

Visszatérvén ezután a sokat tapasztalt és látott férfi, reá nézve is a meg-

GRÓF KÁROLYI GYÖRGY.

állapodottság és állandó munkásság korszaka lépett be. Idejét és gondjait ezentul hazája köz- és családja magánügyei között osztá meg. Nem akadunk ezután a nemzeti közélet fontosabb nyilatkozványára s hazai vállalatra, mellynek pártolói, előmozdítói között

gróf Károlyi György nevével ne találkoznánk. E név, mint oly sok más, hazánk-ujabbkori mozgalmaival szorosán össze van forrva s mindnyájunk élénk emlékezetében. S ugyanazért el fogják olvasóink engedni, ha e férfiú érdemeinek teljes jegyzékét nem nyújtjuk is. Legyen elég itt közpályájának főbb mozzanatait röviden érintenünk.

1838-ban a budapesti árvízi biztosságnak volt egyik tagja, s mint olyan annak munkálataiban tanácsos és áldozatokkal tevékeny részt vett. 1830. márcziusán Csongrád megye főispáni helyettesévé neveztetett ki s az 1840-i országgyűlésen mindvégig jelen volt a mérsékelt ellenzék padjain. Ekkorában választatott a kiterjedt földbirtokkal s rendezett gazdaságokkal bíró főúr a m. Gazdasági Egyesület elnöke is, melly díszes állomást a dolgok gyökeres megváltoztatásig folyvást megtartotta. 1841-ben Békés megye főispánjává neveztetett ki, hová 1842 május 17-én mint királyi biztos gróf Teleki József, akkor már Erdély kormányzója, iktatta be. Az 1843/4 s 1847/8-ik országgyűléseken folytonosan jelen volt s személyes részt vett Pozsonyban, mint arról az országgyűlés irományai dicséretes tanúságot tesznek. 1848-ban István főherceg és kir. helytartó által Szatmár megyébe tétetett át főispánnak s mint ilyen a pesti országgyűlésen azon év szeptembereig részt vett.

A közbejött idők viharai — mellyeknek emlékét föleleveníteni senkinek nem lehet szándékában — ő felette is elvonultak s a dolgok új rendében, nem sokára gróf Károlyi György is újra kezdé félben szakasztott munkásságát s e haza jobblétére irányzott törekvéseit. A nemzet tudományos, művészeti s anyagi felvirágoztatására czélzó intézetek, egyletek s vállalatok között nem talál sz egyet is, mellynek pártolói s részvényesei sorából az ő neve kimaradt volna; ott van az mindenütt, a hol példával s anyagi gyámolítással kell közre hatni. A m. Akadémia folyvást legbuzgóbb hívét tiszteli benne; nemzeti színházunk ügyének emelése, legkitünőbb gondoljai közé tartozik (miről a legközelebb jövő talán ismét fényes eredményekkel fog tanuskodni); a hazánk történetében legóriásibb iparvállalat a Tisza szabályozása, tevékeny intézöt, társulati elnököt talált benne s olvasóink tudják, hogy az ujonnan alakult s megerősített M. Gazdasági Egyesület mult ősszel közbizalommal őt választá elnökének, bár ezt körülményeinél fogva el nem fogadhatónak nyilvánítá. Mondjunk-e még többet, hogy gróf Károlyi Györgyben a tettek emberét, a hazafiúi érületü magyar mágnást, a tudományosan és társadalmilag művelt férfit és áldozatra kész emberbarátot tisztelni tanuljunk?

Szólanunk kellene még a grófnak példásan rendezett magán viszonyairól, viruló gazdaságairól; említhetnők a földesuri gyámsága alatt állott nép iránti atyai gondoskodását, melly az egyes községek egyházi és iskolai ügyei körüli jótékonyságban folytonosan nyilatkozik. De hiszen e tények lajstromát folyton hozzák lapjaink, s biztos hitünk, hogy azok sorozata még távol van attól, hogy befejezettnek tekintessék.

Mi lelkesedéssel üdvözlünk oly jelenségeket hazánk nagyjai között, minő Károlyi György, s teljes kilátásunk van, hogy e nemes hazafiúi érület kiveszni nem fog, mert ime legbiztatóbb zálogát bírjuk annak ezutánra is gróf Károlyi György komoly irányu, nagyreményü fiaiban.

A szántóvető.

Hol van a szelid boldogság,
Oh ki tudja, hol van,
Hogyha nincsen a te csöndes,
Egyszerű lakodban?

Néked ég, föld jó barátod,
Sőt igaz testvéred;
Nem tagadja meg szerelmét,
Hogyha tőle kéred. —

Jámborság és tiszta erkölcs
Utaid vezére,
Léptedet nyugottan bizod
Gyámoló kezére.

Nem visz kényelmes lapályon
Vészes ingoványba,
Sem bérczek között, a mélység
Szédítő fokára. —

Fütyörészve szántogatod
Földed szük határát,
Piros maggal hinted a mély
Porhanyós barázdát.

S a mit lelked gondol ekkor,
Csöndesen sohajtva:
Dalban zengi azt fölötted
A pacsirta ajka.

A mezők, a zöld vetések
Várnak dus reménnyel
És betöltik jámbor szived
Hála-érzemenyvel.

Gondját nem tévé le rólad
A természet atyja,
Ha mit elvön tőled a mult,
A jövő megadja. —

Nagy, nehéz fölleg ha dördül
S villám tüze árad,
A paloták fala rendül
És lakója sápad:

Im az ég neked megáldó
Permetegjét szánja
S fölötted leng a szivárvány
Tarka pántlikája.

És ha olykor nyomja vállad
Sulyos napok terhe,
Nem tör utat zugolódva
Szived mély keserve.

Balzsam csöppjét szivsebedre
Kis családod hozza
S tűzhelyednél könnyüvé lesz
A teher, megosztva.

A mi másnak gyöttelelem s kin,
Melly sebezve éget,
Uj meg uj öröm forrása
A hü munka, néked.

A nyugalom, melly ittamott
Szül nehéz unalmat,
Tündér kézzel meg-megedzi
Jó erőd, ha lankad. —

Hervad, ujul a természet,
Minden évben látod
S a végálmot szeméidre
Biztonbizva várod.

Jobb hazába vágyó lelked
Nem szoritja kétség
S fényes utat tár elődbe
Az örök setétség!

Lévai József.

Egy hervadt virág története.

Történeti beszély, írta P. SZATHMÁRY KÁROLY.

(Vége.)

Murány- és Várhely alatt.

Szécsy Mária Murányba tette át lakását.

Itt élt csendes elvonultságban mindaddig, mig Rákóczy György és a császáriak között a háboru ki nem tört.

Murány nevezetes védelmi pont volt s Kemény János, Rákóczy tábornoka jókora örséget vetett belé Illésházy Gáspár vezérlete alá.

Vesselényi, az akkori magyar királyi hadsereg tábornoka, fennhéjázó kiáltványokat bocsátott előre, mellyek elárulák, hogy a nő kezektől védett várat már előre kezeiben hiszi.

Ez sérté a büszke és hiu Máriát s a megérkező Vesselényinek elég alkalma lön tapasztalni, hogy a nő-arszlán csak oly jól tudja védni fészket, mint a him.

Mária fegyverbe öltözött s fehér sisak tollát, lelkesült arcát most ez, majd más bástyán lehetett látni az ostromlók és ostromlottak golyózáporában.

Vesselényi meg volt alázva; egy nő akasztá meg diadalszekerét. Leírásból ismeré Máriát; hirtől még jobban. Tudta, hogy az bátor, még elég fiatal, fölötte hiu és még mindig szép.

E tulajdonságokra építé most hadi terveit.

Költői elragadtatással írott levelet küldött Máriához. Megírta, hogy mennyire imádja, mennyire bámulja hősi viseletét s milly boldog volna ismerni személyesen. Találkozót kért a közel erdőben.

A levél csakugyan kézhez jutott. Eléggé hizelgő, eléggé rendkívüli volt, hogy a nő lelkületét lekösse. Elérkezettnek hívé az időt, mellyben Rákóczyn Zolyomi Dávidért némi boszut állhat. A levélben még az is állt, hogy a kérés megtagadása bátortalanság jelül tekintetik.

Ez már épen határozott . . . A találka el lön határozva. A következő éj Máriát és Vesselényit a kitűzött helyen találta. Vesselényi óriási alak volt, Herkulesz megtestesült mintája, a férfierő legtökéletesebb személyesítője. Szive tűz; ajka méz. Hatalmas, gazdag, Rákóczy ellene, ország nádora.

Mária még mindig a legszebb amazon, az erdők fegyveres Dianája, Murány Vénusza egy személyben.

Illy két szív lehetlen volt, hogy egymást meg ne értse . . .

Másnap az örség fölkonczolva, lefegyverezve; Vesselényi a vár és Mária birtokában. Hegedősök országszerte a regényes szív ostromról s a szép párról énekeltek.

A bekövetkező pár év alatt az erdélyi dolgok furcsa fordulatot vettek.

I. Rákóczy György halálával a trónt fia a hason nevü György öröklé; de a nyugodt itélet, óvakodó kormányelvek atyjával sirba szálltak.

A svédek melletti meggondolatlan fellépése Lengyelországban a podoliai óriásvesztéséget, Erdély Mohácsát s ez viszont a porta engesztelhetlen haragját vonta maga után.

Az elsőben elveszett, vagy tatár rabságra hurczoltaték Erdély virágzó ifjusága; az utóbbi pedig meg nem szenvedé, hogy az or-

szága boldogságát eljátszott fejedelem többé trónra üljön s elébb Rhédei Ferenczet, majd Barcsay Akost választatá az elüzlött helyére.

Rákóczy nem nyugodott; már mindene el volt vesztve életén kívül; kockára tette ezt is; *vagy minden, vagy es sem.*

Zólyomi Miklós már a fejedelem hive volt s együtt türte vele azon kalandos hányattatásokat, melyeket arra balsorsa adóul vetett.

Végre eljött az elhatározó pillanat. A hős II Rákóczy Szejdi pasát, Barcsai gyámolát csatára várta Várhely alatt.

A Rákóczyserget a legnagyobb lelkesülés tüze éleszté.

Itt volt tehát az óra, mellyben pogány elleni ösgyülségüknek véres és dicső tér nyilik; hol annyi elhurczolt véreikért, leölt kedveseikért boszut állhatnak . . . Elöttük a szép haza mosolygó térei; hátuk mögött szolgasság és pusztulás . . .

Alig lehetett a vitéz népet föltartóztatni, hogy a késő este Vaskapuhoz érkezett Szejdi seregét még akkor rögtön meg ne támadják.

A Szamos kristályvizében ezer meg ezer táborigi tűz fénye csillogott.

A kiállított örök gyűrűzetében, hirtelen ütött vászon sátrak alatt és előtt, beszélgetve, étkezve vagy fél álomba merülve tölték az éjet Rákóczy vitézei.

Zólyomi Miklós, ki épen a fejedelem testörségéhez tartozott, bozontos medvebőrön feküdt sátra előtt s ábrándjai közben az ég csillagait látszott számadásra venni.

— Vitézek! . . . Itt találom-e Zólyomi Miklóst a testörség hadnagyát? — hangzék egyszerre a legközelebbi tűz közelében. Miklós előtt nem egészen ismeretlen hangon.

— Itt vagyok, ki keres? — kérdi az ifju hirtelen fölszökve.

— Én, barátom.

— Te Serédy Olivér? . . . Mit keressz te itt; ugy hallottuk, hogy arra kinn telepedtél meg. No de annyival szebb, hogy ilyen alkalomra visszatértél; még nem késő; az ütközet napja holnap van.

— Tudom; erre siettem. Azonban a baráti fölkeresésen kívül, még küldeménynyel is jövök . . . Murányon jöttem át s Vesselényi-nétől részedre valamit hoztam.

Ezzel tarsolyából hosszas keresgélés után egy pergamen tekerest emelt ki.

Keleti gyöngyökkel rakott ládácska volt abban s a láda fenekén, mint azt Zólyomi a tűz világánál megpillanthatá — a hervadt virág! . . .

Kicsinyben mult, hogy hátra nem esett; ha éjszaka nincs, a nagy megrendülést, melly arczára kiült, barátja bizonyosan észre vette volna . . .

Miklós igyekezett bajtársától hamar bucsut venni, hogy gondolatainak magát szabadon átadhassa.

Tehát a sokat rettegett, sokáig halogatott elhatározó perc elérkezett! . . .

Elárulni az ügyet, mellyhez szívével lelkével ragaszkodott; a személyt, kinek oldalánál vívott: szóval a hitet, hazát, és fejedelmet . . . Vagy gyávanak mutatkozni oly nő előtt, kit még most is bálványozásig imádott s megszegni az esküt, mellyet atyja holtteste fölött annak megboszulására tön . . . Szomorú választás!

Miért adta gyermeki odaadással magát boszu eszközéül? . . . Miért nem vonult vissza a közéletbe, hogy árulása legalább kétszeres ne lenne? . . .

Kárhoztatá önmagát, hogy a régiéket elfeledni tudta; kárhoztatá a nőt, ki illy kényszert talált föl s a sorsot, melly illy fiatal korában e kemény kísérletre állítja.

Azt szokták mondani: „az éj tanácsot hoz.“

Itt eltölt a hosszú éj s a reggel, Miklóst még mind határozatlan, ingadozó szándékban találta.

Közép utat eleget tanácsolt az ész; de illy körülmények között jellem nem buvik ki. Egyetlen menthette volna meg kötelessége esküje alól: a halál. Erre is készen állt már; csak az utat nem találta . . .

Egyszerre megharsantak a trombiták s a sereg csatarendbe állott. Sietett helyére, közvetlenül Rákóczy közelében volt az.

A harc megkezdett és sokáig kétesen folyt. Végre a fejedelem gyalogjai a tulnyomó töröklovasság előtt meghátráltak s Rákóczy szokott zajos, de vakmerő modorában rohant testörségével a harczrendet helyreállítani.

Egy patakon átugortában sisakja lehullott fejről; de ez sem bántotta őt, fedetlen fővel vágott a legsűrűbb tömegbe.

Miklós hatramaradt, hogy a sisakot felvegye s még idejében átnyujthassa.

De mire odaért, Rákóczy már körül volt özőnlve; azért folyvást harczolt.

Miklós pallosra kapott s embereivel a tömegbe hatolt; a sisakot átnyujtá s ujra utat nyitott Rákóczynek.

Mikor ez már tova menekülhetett; jutott eszébe, hogy neki ez embert el kellene árulni . . .

S fegyverét tovahajítva átvágtatott a törökök közé; kik a magát föladót Szejdi elé vitték. A várhelyi veszteséget, melly különösen Zólyomi átmenetele és a hajduk ez általi megzavarása által sergének halálos csapást adott, Rákóczy György többé ki nem pihenheté.

Még egyszer fölemelé ugyan a lelkesedéssel követett lobogót, de a gyalui ütközet serge javát sőt magát is áldozatul kérte.

A hős fejedelem, fején három halálos sebbel vitették ki a csata zavarából s pár nap mulva N.-Váradon utolsót lehel.

Szécsi Mária levele.

„Istentől minden jókat, különösebben megszorodott szívére vigasztalást kívánok kegyelmednek.

Irja kegyelmed kedves atyámfia, hogy a szerencsétlenség csapásaitól sujtoltatva, nyugodalma, jóvolta azon órától fogva, mellyben nekem adott szavát teljesítette, eltűnedezett s szegény hazájával egyetemben ime most a legszorubb sorsra juta. Arról itt kívül mi is értesülénk vala, hogy az erdélyi főurak practicái miatt a Rákóczy helyébe porta által tett Barcsay uram uralkodásában még nem nyughatik; hogy Kemény János uram fölverte, megöleté. Azt is értettük, hogy e a nagy uraság Kucsuk Mehemet miatt Szöllösnél vitézi halállal mula ki és helyébe Apaffy Mihály uram állittatnék: de hogy kegyelmedet a budai Ali pasa meghurczolván, szomorú fogságra vesse, arról még csak nem is álmodozánk.

Azonban a mi ezen dologban bennünket okozna, Istenre kérjük kegyelmedet, azt nekünk kegyelmessen megbocsássa, és sokat hányatott szívünket ezzel is jobban ne terhelje.

Mert tudja meg kegyelmed, hogy ezen irásom elvégezése után néhány órával reám is a kegyelmedéhez hasonló sors vár. Mit mondok: hasonló sors? . . . korán sem. Kegyelmedet lehet, azért hurczolák el, hogy majdan talán Erdély trónusára ültessék: reám pedig soha meg nem nyiló, könyekkel áztatandó klastrom falai várnak.

Azért ha boldogságában ugyan ez vigasztalhatja; tudja meg kegyelmed, hogy árva Szécsi Mária még szerencsétlenebb sorsban nyög s bucsuzó sirása Murány falait ma messze el-betölti.

Szenvedjünk béketüréssel, nyugalommal; mert most látom, igazán megérdemeltük. Mindketten előbbre tettük magunkat, szerelmünket a haza-szeretetnél; mindketten édes véreinket árultuk el s igen igazságosan történik, hogy azok által lakoltatunk, kikért az árulást elkövettük vala.

Tartsunk erős vezeklést, Zólyomi Miklós uram, a mi sziveinkben; bánjuk meg vétkeinket s a mindenható Isten talán megbocsátja azt a másik világon.

Valahányszor a héttornyú várból keservés sohajtást emel kegyelmed a magas egekre, mindig találkoznak azok az enyémmel s hogyha néhanapján bánattól sujtolva kegyelmed lelke annyira földhöz verve lenne, hogy ajkai imádkozás közben megmeg akadonának: akkor csak gondoljon kegyelmed a magamegadással és békességgel türo

Árva Szécsi Máriára.

Csurgó kastélya és vidéke.

A gyönyörű völgyben, melly a Bakonyi és Vértesi hegyláncolatokat egymástól elválasztva, Fehérvártól Moorig huzódik, egy festőileg szép pont vonja magára a figyelmet . . . pompás kastély, a hazai építészetnek egyik remekműve, gr. *Károlyi György* csurgói nyárilaka.

Bemohosult váromladékok, s rég letűnt dicsőség porladó emlékei mellett e kastély rajzát nyujtuk, mintegy bizonyosságául, hogy e kor nemcsak siránkozik a mult omladékaik fölött, hanem ujra terem, újit, és javit, előmozdítja az izlést és műveltséget, s megóvni törekszik a nemzeti becsületet . . .

Sokszor hallottuk a panaszt, hogy hazánk egyáltalában szűkölködik műépítészet példányaiban. A mennyiben e vád főuraink lakásaira vonatkozik, kénytelenek vagyunk részben elfogadni; mert mágnásaink lakáiban inkább a szükségesség elve, vagy a nagyszerűség fogalma van kifejezve, mint a művészet; de hogy e téren is birunk példányokkal, mellyek a műépítészet igényeinek megfelelnek, s a külföld nyaralóival versenyeznek, arra nézve

eléggyé fényes bizonyosságul szolgál, — hogy többet ne emlitsék — gr. Zichy Pál „Annavára“ és gr. Károlyi György csurgói kastélya.

Illy urilakok mellett soha sem fogunk elszégyenülni a hazai építészeten emelt vádakat.

A csurgói kastély a hasonló helység balvégén, emelkedettebb domb tetején áll, szabad és nyílt kilátással az egész völgyre. Az építés 1844-ben kezdődött, a híres Koch építész vezetése alatt, kinek fényes tehetségét tanúsítja az országban páratlan kényelmű gróf Károlyi palota is Pesten, melly szintén Koch terve után alakították át. A stíl határozatlan. Az uralkodó stílek közül mind az, mi a szép izlést és kényelmet előtűnteti, a legfinomabb tapintattal úgy van egyesítve, összeolvastva, hogy e kastély ellen maga az irigység sem emelhet vádat. A családi kényelemre száznál több szoba áll rendelkezésre, a salonnok meglepő csint és eleganciát lehelnek, mellyekben az értékes cikkek gazdagsága legkevesebbé sem sérti a mezei élet idylli fogalmát. A tizenhatolny magas torony alatt gyönyörű udvari kápolna van, festett ablakaival s szép oltárképével, míg az épület déli részén a páratlan nagyságu és szépségű veranda Spanyolországba varázsolja a képzetet. E veranda valódi remekmű, gyönyge az egész kastélynak. A karsu bronzszlopokon nyugvó mennyezet alól az egész völgy képe feltűnik előttünk, Fehérvár tornyai, a Vértes-hegyek, a Bakonyi erdőségek, a dús mezők, virágos rétek; a kastélykert pompás facsoportozatai; a halastó csillogó tükre hirtató hattyuival és rengő csónakjaival, s végre az egész kert a hazai és külföldi Flóra egész illatos tengerével...

A csurgói kastély igazi urilak, méltó Károlyi gróf izléséhez, méltó a nemzeti műveltséghez.

De szóljunk egyúttal Csurgó vidékéről is valamit.

A tájismertetésnek nézetem szerint, párhuzamosan kellene haladnia a történelmi buvárkodásokkal. Hány halom és domb, rét és mező van az országban, melly valaha nagy események vagy nagy emlékek színhelye volt? ... A történet elfeledte följegyezni az eseményt, az idő rohama elsodrotta a követket; de meg van neve, s e név gyakran magába foglalja az egész elfelejtett történet titkát.

De más szempont is ajánlja a tájismertetést. A geologia mindennap észlelhetőbbé tér nyar, a haza holt kincsei fölszínre jutnak, ismeretlen anyagok nyernek a vegytan segítségével alkalmazást a közéletben úgy mint az iparban. A tudomány és műveltség szellemkarokkal öleli át maholnap az egész mindenséget, s a természet minden parányának hivatása tárva lesz előttünk...

Azért előre! tegyen kiki annyit, mennyit Isten tennie engedett! ... Elég legyen e helyen röviden érintenünk azon ritkaságokat, mellyek Csurgó vidékén mind a geolog, mind a történetíró figyelmére jogot tartanak.

Csurgó vidéke igen gazdag özvizi torlatokkal. A meszesült tengeri kagylók egész rétegekben hevernek, míg az ugynevezett „Tatárhegy“ bolygó szirtéből áll, olly kőnemből, mellyhez hasonló mérföldekre nem

található. A fakövételek általánosok; másfél mássányi petrificatumok gyakoriak, némelly darabok opál színűek, csillogók, kovakeményesüek. Ásványos vize is van. Illyenek: a bodajki magnezias, a muhai vasas savanyu víz, vagy a „duzzogónak“ nevezett kényköves forrás.

Csurgót a történet emlékei is nevezetessé teszik. Igaz ugyan, hogy ez emlékek csak a nép hagyományain alapulnak, de ezen alapok gyakran

hitelesebbek, mint maga az írott történet; mert a nép önmagának tartja fel a mult emlékeit, tehát ment a megvesztegetéstől, melly akár a korszellemtől, akár érdek és haszonlesésből jön is, mindig gyanussá teszi az író.

A helységtől csekély távolban viruló rét terül szét, mellyen a Gaja patak kigyózik keresztül. E rét fekvése, de kivált az, hogy a patak egy mesterségesen átmetszett hegy nyit utat, azt tanúsítja, hogy más rendelkezése volt egykor. A néphagyomány azt tartja, hogy Mátyás király halastava volt, az átmetszett

hegy zsilipeknek szolgált — most is az — s hogy egykor nagyszerű lehetett, azt neve mutatja: „vaskapu“ ... Pár év előtt e zugó igazítottván, az alapkövek egyikében roppant nagyságu vaskapusark találtatt. Ez hitelességére szolgál a vaskapu elnevezésnek s a néphagyomány igazságának ... Tehát itt is Mátyás ... az igazságos, a teremő király! ... A tő természetesen, rég kiszáradt, a terület új alakuláson megy át, a mult emlékei elenyészenek; de

egy soha sem enyészik el: a nép szeretete és kegyellete a nemzet dicsői iránt ...

A csurgói vidék másik történelmi pontja a „Csókakő“ váromladék. E rom a Vértesi hegylánc egyik kiálló csucsán ül. A népmonda szereti nevét összekapcsolni a hőshalállal halt Kont vitéz hű fegyvernöke nevével; de a mennyiben a többi hagyományok semmi kort és személyt sem jellemeznek, bajos beilleszteni a történetbe. Valószínűleg vadászvár volt. Később Rákóczy és Nádasdy birtokában találjuk. Most rom, kedvencz helye az ábrándozásnak, kirándulási pontja a bodajki fürdő közönségnek, tanyája az idősek és melancholiának. — Alatta viruló szőlők zöldelnek, s a szüreti vigalom zaja e komor omladék alatt a magyar nemzet sirvavigadását jellemzi.

Azonban Csurgó vidékének legérdekesebb történelmi maradványai a — kunhalmok. A falutól mintegy 10 percnyi távolban emelkedettebb fekvésű erdőben kilenc egymástól egyenletes távolban fekvő halom látszik. E halmokat a néphagyomány kunhalmoknak nevezi. E halmok félgömb alakúak; az alapkör átmérője mintegy 10 ölnyi, magasságuk 5—6 ölnyi lehet. E halmok sokáig megfejtetlen történelmi talányok voltak, a

mennyiben azokat a természet szeszélyes munkáinak tartották. Mult évben végre a tulajdonos gróf Károlyi fiainak nevelői, a lelkes uradalmi tisztség hozzájárultával a halmok egyikét felásatták, s a kérdés meg lön fejtve. A halmok temetkezési helyek.

A halom alapszínén terjedelmes területű fekete mázos cserépurnák találtattak, — fájdalom! a föld sulya alatt szétzúzva — mellyekben

Csurgó kastélya.

Yeh, Kanton alkirálya.

elégetett csontok hamvai, szén, és állati csontok maradványai voltak. A középső urna mellett egy félig rozsdameztett láncának vasát találták, azután csatokat, nyereg és fegyver ékesítésére szolgáló apró kis rézgyűrűket. Az urnákat faoszlopok boltozták be, ezek fölé termés mészkből új boltozat járult, s csak így jött rá a közel 3 ölnyi magas földhantolás. E halmok még a pogányidőre vezetnek, midőn az elesett hősök megégetve temették el, s a szomorú ünnepély mellett gyásztort tartottak. Pados János ur, mint az ásatásnak egyik legtevékenyebb tagja, a kunhalmokról az Akademia előtt is értekezett.

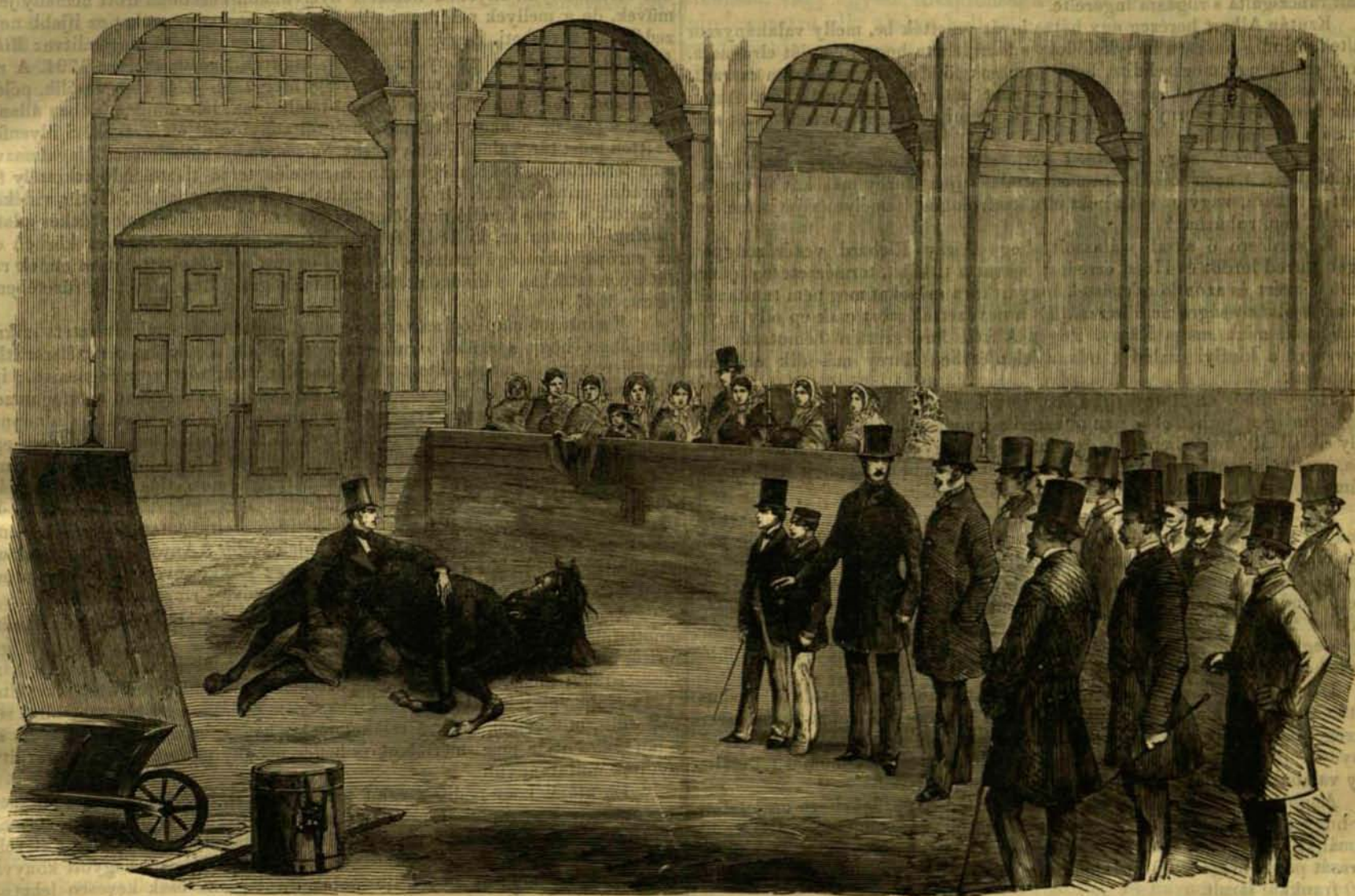
Megemlíthetnők még azt is, hogy e halmokhoz közel a híres Ország-hal család ősfészkeinek Guthnak nyomait is mutatja a néphagyomány. A falu rég elenyészett, néhány téglát mos ki a zivatar a hegyoldalból, ez minden emlék a multból.

Midőn Csurgó ismeretése mellett ennyi tért engedünk a pusztai vidéknek, csak azt akartuk megértetni a t. olvasóval, hogy hazánk minden pontján annyi érdekes, annyi jelentékeny emlék szunnyad, hogy azokat bűn föl nem ébreszteni. Legyen első a hazai tájak ismertetése, nem pusztán azok romjai után, hanem éleszszünk föl mindent, mi a nép síkjain szunnyad, s az elki-

eltörölte egy szál a földszinéről. E mellett a koránnyá allatt álló Kanton tartományban szabadságot adott, s később büntetés alatt megparancsolta kivégezni minden angolt és idegent, alattvalói s katonái közül pedig csapat-számra nyakasztatta le azokat, kik ő irányában elégületlenséget, az ellenség irányában pedig félelmet mutattak.

Midőn az angolok és francziák Kanton várost bevették s katonái megszállták, ő többé sehohsem volt található. Az öt gyűlölő chinaiak azonban buvhelyét elárulták. Key kapitány ez évi jan. 5-én 100 emberrel kutatott utána s árulás segélyével meg is találta egy középületben, s ruhájánál ragadta, midőn épen odábbállni akart. Személye azonosságát maguk az összecsdült chinaiak bizonyították.

Mások szerint nem árulás által akadtak nyomára, hanem Parkes consul, midőn csapata élén egy kincstári épület előtt elhaladna, az abbani sürgölődés felkelté gyanuját; kutatást rendelt, s egy hátulsó szobában megtalálta az alkirályt, ki több főrangú chinai társaságában épen tovallanni szándékozott. Parkes személye leírásából azonnal reá ismert s Key kapitány által elfogatta. Yeh csakhamar meglátszott nyugodni sorsában, s Parkes azon kérdésére, hogy mi lett az elfogott európaiakkal, dölyfösen válaszolá: „Ki vagy te, ki

Rarey, az amerikai lószelidítő.

lenült halmok fölött álmodozik. Ezzel tartozunk a multnak. . . tartozunk min-magunknak . . . tartozunk a jövőnek, szóval: tartozunk a — történelemnek.
Kondor.

Yeh, Kanton alkirálya.

Olvasóink kíváncsiságának vélünk eleget tenni, midőn e férfiu arczképét közöljük, kinek nevével több mint egy év óta gyakrabban találkozunk a politikai lapok hasábjain s kinek magaviselete nem egyszer gerjesztett mosolyt vagy bámulatot maga iránt.

Mint sok chinai magas hivatalnok, úgy ez is tanulatlansága által számalommosolyt gerjeszt maga iránt. Ezenkívül császára irányában mint dicsekvő szájhős, alattvalói irányában mint vérengző zsarnok, ellenségei, az angolok s egyebek iránt mint dölyfös, felfuvalkodott, neveltségesen hetvenkedő és fenyegetőző tünteté ki magát. Nem egyszer rettegteté az angolokat azzal, hogy eltakarodjanak haza, mert ha ott maradnak, és az ő császára elküldi rájuk katonáit és hajóit, mellyek száma ép oly véghetetlen nagy mint a fák leveleié, akkor egyetlen sem fog többé közülök életben maradhatni. És midőn az angolok mégis csak ott maradtak s az ügyek állásáról számolni őt a császár elé hívták, ott meg földre borulva azt felelte, hogy az angolok már többé nem fogják háborgatni a mennyei birodalom határait, mert bár megszámlálhatatlan volt seregük, de ő (t. i. Yeh) azt a tengerbe terelte s így

saját anyanyelvemen merészelsz szólani hozzám? „Jól tudod te, hogy ki vagyok és felelni fogsz, hol vannak az elfogottak? — „Meghaltak. De mi gondom is rájuk? — Megmuttatatom sirjaikat.“

Először a főhadiszállásra kísérték, hol igen vignak mutatkozott, sokat nevetett, a kérdésekre gyorsan s röviden felelt. Termete a középazterünél nagyobb, igen elhizott, különösen fejét nagynak mondják, mindemellett tekintélyes alakkal s tartással bir; meglepően hasonlít VIII. Henrik angol király arczképehez. Általunk itt közölt arczképe egy fényrajz másolata után készült, melly fényrajzot egykor egy francia küldöttség kíséretében levő fényrajzoló készítette. — Az angolok úgy bántak vele, mint főrangú fogolylyal, s három inast rendelték szolgálatára. Részvétet nem érdemel, mert csak három nappal elfogatása előtt is egy sereg chinai fejét leütette, hogy megmutassa s bizonyítsa, miszerint még ő az ur Kanton tartományban, habár az idegen ördögök diadalmaskodtak. Viselt dolgai és elfogatásának egyéb körülményei a Pol. Ujdonságokból eléggé ismeretesek olvasóink előtt.

Rarey, az amerikai lószelidítő.

Egy idő óta sokat beszélnek a lapok egy amerikaiáról, ki rövid idő alatt a legvadabb, legbokrosabb lovat oly szeliddé tudja tenni, mint a bárányt, vagy ebet, a melly követi gazdája lépteit.

Csudás ügyességéről Windsorban az angol királyi istállóban is tett próbát, a királyné és udvara jelenlétében, mit aztán ismételt is a Buckingham palota lovaglótérében, hol a királyi családon és udvaron s Vilmos porosz hercegen kívül nagyszámu válogatott nézőség bámulta bűvészetét.

Első előadása alkalmával három lóval tett kísérletet. Ezek egyike olly vad volt, hogy vevője visszaadta, mert semmire sem használható. Rarey is (így nevezik a lószelidítőt), midőn hozzá közeledett, a ló rugással, harapással fogadta. Erre a nézőket eltávolozni kérte, s midőn mintegy negyed óra mulva visszatértek, nagy bámulásokra a lovat szalmán fekve s fejével az ülőfélnben rádőlleszkedő Rarey felé hajolva találták, ki aztán tályigát vett kezeibe s megkerülte azzal a lovat, de melly meg sem mozdult fekvő helyzetében. Másnap már annyira ment az állat megjuhászodása, hogy fekvés közben deszkát engedett támasztani hátára, és mellyen a tályigát föl- és letolták, anélkül, hogy a ló e közben csak meg is mozdult volna. Ezután háta meggett dobort vertek, s vele szemközt hirtelen esernyőt nyitottak ki, de mindezekre legkisebb félelmet sem mutatott.

A másik ló Albert herceg jószágáról bevezetett fiatal csikó volt, melly még nem volt idomítás alatt, s Rarey-t most látta először. A nézőségnek ez alkalommal is vissza kelle húzódnia, s midőn negyedóra mulva visszatért, a csikó szintén mint az előbbi ló a földön feküdt, s nem bánta, hogy Rarey lábait ránczigálta s rugásra ingerelte.

Ezután Albert herceg egy hátas lovat vezették be, melly valahányszor ráültek, mindig hevesen hánykolódott, s félni lehete, hogy lovagját elragadja. Rarey ezt is úgy megszelidíté, hogy nemcsak fölülésekor csendesen maradt, hanem szeliden eltúrte, hogy lovaglás közt hátán ide-oda mászkált. Aztán ennek is doboltak, esernyővel ijesztgették, de mindezekre legkisebb jelét sem mutatá a félelemnek.

Ez előadások nagy figyelmet gerjesztettek a szenvedélyes lótenyésztő angolok közt, s azon kérdést támasztották, vajjon Rarey másokat is megtaníthat-e titkára, vagy az csak neki olly kizárólagos személyes sajátja, mellyet másra át nem ruházhat?

E kérdésre ő azzal válaszolt, hogy Airey Richard vezérőrnagyot, Paget Alfred lordot és Hood ezredest beavatta titkába, természetesen jókora csomó pénzért és azon kötelezéssel, hogy titkára másokat meg nem tanítanak, sem azt nyilvánosságra nem hozzák. És a nevezettek most csak ép olly ügyes lószelidítők, mint maga Rarey. Paget Alfred lord szintén bemutatta már ügyességét a királyi család s udvar jelenlétében Rarey második előadása alkalmával.

Hogy miből áll Rarey titka, azt természetesen nem tudhatni; de hihetőleg nem igen térhet el a nyugotamerikai vadászok állatbűvölési titkától, melly abból áll, hogy befogják az állat szeméit, gyengén belehellnek orrlyukába, melly lassankint megszűnik ellenkezni, s midőn szeméit letakarják, elbámul s ezután szelid ebként követi a vadász lépteit.

Az indusok ugyanezzel szelidítik meg a fiatal lovakat. A csikó rövid ellenállás s egy pár behellés után gyönyörrel emeli fel fejét. Ha először nem vezet eredményre, másnap ismétlik az eljárást, mellyet csalhatlanul célhoz vezetőnek állítanak. Az állat teljesen aláveti magát az ember akaratának, követi mindenfelé, lefekszik melléje, békén türi a verést és féket. Az egész működés 20—40 perczig tart, ez idő alatt az állat befedett szemekkel zárt helyen egyedül van szelidítőjével, ki, míg orrlyukaiba fuj, néhány szót is intéz hozzá, hogy hangjához szoktassa.

Lehet, hogy Rarey is ott tanulta titkát. Ehhez akadáhatott is alkalma, miután apja Északamerikában Ohio-államban bérlő és lóidomító. Rarey gyermekségétől fogva nagy kedvelője volt a lónak s idomításában csudálatos eredményre járt el, míg végre mostani szelidebb idomítási módját feltalálta, vagy valahol a vad indusoktól eltanulta.

Angolországból Párisba ment, hol szintén nagy figyelmet gerjesztett, úgy hogy a császár közössé akarván tenni titkát, annak megvizsgálására bizottmányt nevezett, a nyilvánossá tételért Rarey által kért 500,000 frank, aláírását pedig maga 2000 frankkal megnyitotta, mihez az illető miniszterium 6250 frankkal járult.

A mi csikósaink és huszáraink is jól értik a lószelidítés mesterségét, sőt — mint azt legközelebb a Pester Lloyd egy tudósításában olvastuk — az egész ausztriai lovassági hadseregben már régtől gyakoroltatik annak egy bizonyos módja, mellyet az 1813—14- és 15-ki hadjáratok alatt is katonáskodott török születésű Balassa Konstantin lovassági őrnagy talált fel.

Ő 1827-ben Ferdinánd császár és király Ő Felsege, akkori trónörökös, s számos magas nézőség előtt tette le Bécsben ügyességének próbatétét, melly alkalommal 42 vad, bokros s különféle rosz tulajdonságokkal bíró lovat vezetett elő, s annyira megjuhászítá, hogy azt tette velők, a mi neki tetszett. Ezek közt ollyanok is voltak, mellyeket 10—15 év óta javíthatlanoknak hittek.

Ez előadás sikerültével az lett következménye, hogy az akkori cs. kir. főhadikormány Balassát elutaztatá a hadsereg minden állomásaira, hogy lószelidítési módszerére úgy a tiszteket, mint a legénységet betanítsa. Az erre utasító felsőbb parancs egyszersmind évenkénti 300 pft. élethosszig huzandó személyes segélyvel látta el őt.

E felsőbb intézkedésnek célja volt Balassa módszerének elterjesztése által a hadsereg pótlovainak idomítását megkönnyíteni, valamint elhárítani azon bajokat, mikkel némely ló patkolása járn szokott.

Balassának e módszere két pontból foglalható össze: 1-ször. mellöz minden kényszerítő, kínzó eszközt és durva eljárást; 2-ször. szelid, jóindulatu bánás által megengeszteli az állat makacsságát, félelmét vagy ellenszenvét s kedvezés, hizelgés stb. által megnyeri annak ragaszkodását.

Nem kételkedünk, hogy a lovat annyira kedvelő magyar nemzet fiai közt

többen találkozunk, kik e szakban részint saját találmányu, részint eltanult ismereteknek vannak birtokában, mellyekre nézve ohajtandó volna, miszerint szintén közzétéssenek, nehogy ezekkel is úgy járjunk, mint sok egyébvel, t. i. hogy idegentől kelljen megtanulnunk azt, a mi nálunk már régtől tudva s gyakorlatban vala.

„Rák-könyvecske.“

Szülékkel és nevelőkkel ismertetni kívánta

EDVI ILLÉS PÁL.

Az irodalom- és tudományvilág mérhetlen terén vannak könyvek, mellyek mint a maguk nemében páratlan remekművek „hervadhatatlan szépségben“ ragyognak, és becsüket az évszázadok hullámain felmerülő s megeltünő új meg új könyvek özöne homályba nem boríthatja soha. Illyenek p. o. a hajdani művelt görög és római nemzetnek ránk maradt elmeszüleményei, az ugynevezett *klassikusok*, mellyek példányainak könyvtárusaink boltjaiban el nem szabad fogyni soha, és végetlenségig más meg más alakban újból ki nyomtatnak, — az iskolai ifjuság használatára és tudósoknak folytonos eszmédús olvasmányul. Illyenek nemzeti nyelvünkön korábban írott némely jeles művek, de a mellyek példányai újból nem nyomtatván, azokat az ifjabb nemzedék nem élvezheti. Legyen itt ezuttal csak egy jeles mű megemlítve: *Mikes Kelemen* egyszerűen gyönyörű levelei, kijöttek Szombathelyen 1794. A némethoni irodalom széles mezején pedig még több jeles könyv rejlik, példányai csak imitt-amott kevés kézben találhatók, bár minden időben állandó becsük; — de a nagy olvasóközönségtől annyi mint elzáratvák. S illyenféle az itten most tárgyalandó könyvecske, *Salzmann* nevelőbölcseztől fogalmazva; ama férfiúól, ki 1811. meghalván; a nevelés terén tisztelendő tekintély fog maradni mind örökké. Őröla és az általa Schnepfenthalban, Gotha vidékén, létesített s maig főnálló nevelőintézetéről hozott magával sok érdekes adatot *Kubinyi Agoston* ur, ki 1843. folytán Németországban tett utazása közben ezt az európai hírességű intézetet is fiával együtt meglátogatta, mint ennek rajzát nyomtatásban is kiadta az 1845-diki „Nógrádi ünnepély 2-ik füzetében.“ (Pest, 1845.)

Ez intézet alapítójának egykor az a szerencsés gondolat vetett szikrát elméjében, hogy a szülék okulása végett eléjök formulázza a célszerűtlen nevelésre vezérlő megfordított tiz parancsolatot minden rosz fogásaival; így őket valami kézzelfogható módon észrehozandó. Az agyában megfogamzott ige testté lön. Ő maga is atya volt, számos gyermeket nevelt, és a népnek fonák nevelési módját megvigyázta. Így, bő tapasztalásokkal gazdagon, egy külön kis könyvben leírta a szülék hibáit, mellyek által a jó nevelést gyermekekkel nem előre, hanem rák módjára hátrafelé mozdítják, azaz: elrontják; hogy ekképen szemek elé levén rajzolva a roszat mutató tükör, abban önmagukat felismerhessék, és a hibákat jó idején eltávoztathassák. Kis könyvének ezt a czimet is adta: „Krebsbüchlein, oder: Anweisung zu einer unvernünftigen Erziehung der Kinder“ (azaz: Rákkönyvecske, vagy: utmutatás a gyermekek oktan nevelésére“), kinyomva Erfurtban, 1792.

Azonban e könyv példányai boltokban már rég elfogytak, és csak imitt-amott találhatók könyvtárakban. De azt felkeresni minden atyának igen méltó. Mert bizony mondom, hogy a ki azt megnyerhette, valóságos házikincset talált, melly a szív- és észképezésben vele minden tév utat elkerültet. Azon szüléknek tehát, kik e házi kincset nem bírják, vagy tán soha hírét sem hallották, úgy vélem, hogy e cikkemmel is kedves szolgálatot teszek, ha azt e lap széles útján megismertetem, és belőle néhány pontot magyarra fordítva nyujtok mutatóványul.

Ez ajándékom pedig megint azt feltételezi, hogy t. cz. olvasóim eleve meggyőződők arról, miszerint nemcsak a mezőgazdaság, hanem a gyermeknevelés is valóságos nagy tudomány, mellyet tanulmányozni kell a nevelőbölcsektől. azoknak intézeteiből, bánásmódjokból és írásban hagyott könyveiből. Már ugyan híres nevelő-intézeteket látogatni csak kevesen lehetnek szerencsések, de illy tárgyú könyveket olvasni és belőlük okulni, előttünk áll mindnyájunknak.

A *tartalom*ból: „Utmutatás, hogyan lehet szüléknek magukat meggyőltetni gyermekekkel, hogyan gerjeszthetünk gyermekeinkben testvéreik iránti irigykedést, hogyan lehet gyermekekben az emberszeretetet elfojtani, hogyan tanítjuk őket kegyetlenségre, hogyan tehetjük őket boszúállokká, mások karán örvendőkké, más hitűek iránt gyűlölökké, félenkekké, vallástalanokká, önféjűekké, hazugokká, dacosokká, emberszólókká, nyalánkokká, rendetlenekké, hiukká, butákká, érzéketlenekké, fővsényekké stb.

Ez utmutatásokhoz Salzman részletes szabályokat is nyujt, pl. a legelsőhöz im ezeket:

- 1) Csak többször méltatlanságot kell a gyermekeken elkövetni, s a gyűlölet önként be fog következni;
- 2) E czélt úgy is elérhetni, ha egyik házastárs arra törekszik, hogy a másik ellen a gyermekeket engedetlenségre izgassa;
- 3) Légy gyermekeid hizelgéseiről érzéketlen, és ne végy szives részt örömeikben;
- 4) Tagadj meg gyermekeidről minden ártatlan mulatságot;
- 5) Gyermekeid csufolása által is magadat nekik gyűlöletessé teheted.

Aztán minden illy részletes utmutatás és szabály után Salzman egy érdekes kis elbeszélést hoz fel a való életből. Például: a legelső utmutatásnak most leirt első szabálya után ezt az elbeszélést adja:

„A kis Lotti egy tavaszi napon atyjának füveskertjébe ment, hol valamire nézett, minden tér rakva volt nyiladozó violákkal. „Ej! (felkiálta Lotti örömeiben), itt van ám sok virág, — most én ebből egész kötényemet tele szedem, és édesanyámnak egy kis bokkrétát kötök.“ Gyorsan tehát leterdelt és fürgén teleszedte köténykáját. Aztán leült egy almafa alá s elkészítette a bokkrétát.

„Itt van, ni!“ — monda a kis leány örömeiben, — „most én ezt hamar elviszem édesanyámnak; majd hogyan megörül neki, s engem meg is csókol érte.“

Hogy pedig örömet még inkább növelje, besuhant a konyhába, vett onnét egy kis szép porcellán-tányért, rá tette a bokkrétát, és most ugrándozva ment fel a lépcsőkön anyja felé. Akkor a leánya megbotlott, elesett, és puff! a porcellán-tányér izre törött és a bokkréta is földre vágódott, szerte omolva. Az anya, — ki a közel szobában az elesés neszt meghallotta, az ajtón azonnal kiugrott; de midőn az összezuzott tányért meglátta, visszafutott, egy vastag veszzőt hozott, és — a nélkül, hogy csak egy szóval is kérdezte volna, mit akart a kis leány azzal a tányérral, — hevesen neki rohant, és a veszzőt fölötte suhogtatta.

A leánya ijedtében ennyiféle reáborult baj miatt, — félig elhalt, és nem tudott szólni többet, mint: „Jaj, jaj, édes anyám, édes anyám.“ De ez nem használt semmit, és anyja mérgesen rárivallott: „Te semmirevaló; illy szép tányért összetörni!“ — és erősen arczulsapta.

Lotti e bánás-módon egész dühösségbe jött; látván, hogy ő illy nyilván méltatlanságot szenvedett. Ezt nem is bírta elfeledni sokáig, és soha sem jutott eszébe ismét, anyjának bokkrétával kedveskedni.“

Mutatványul ennyi elég.

Ohajtandó pedig, hogy írónk közül támadjon valaki, ki e házi kincset első vagy második új fordítványban a magyar szülőknek és nevelőknek kezébe is, némelly kihagyásokkal, minél hamarabb átadja.

A drágakövekről.

Drágakövek alatt azon ásványokat értjük, melyek szép és élénk szín, vagy szintelenség, tetemes fény és átlátszóság, de jelesül nagy keménység által tűnnek ki. A mint már ezen tulajdonok valamely ásványon nagyobb vagy kisebb mérvben mutatkoznak, azok *sajátságos* és *fél drágakövekre* különböztetnek meg. A sajátlagos drágakövekhez a kereskedésben rendszeren a gyémánt, rubin, zafir, krizoberill, smaragd, berill, topáz, czirkón, gránát, turmalin, ametiszt, nemes opál és krizolit számítottak.

A drágakövek meghatározásánál eszerint a fentebb elsorolt jegyeknek kell tekintetbe vétetni, mivel becsök ezektől függ, s a durva, valamint a köszörült köveken is könnyen megkülönböztethetők. A *jegesz-alak* a nemesköveknél ritkán jó tekintetbe, a menyinyiben azok a kereskedőknél már köszörülve találatnak, de anynyival nagyobb súly helyezendő a *hasadékonyaságba*, mert a drágakövek kidolgozása az által nagyon könnyítették. *Keménysegöket* természetesen állapotban a keménységi lépcsőn próbáljuk meg, ha pedig már ki vannak dolgozva, az aczélhegyet ovatosan használjuk, nehogy vele kárt tegyünk, s azért csak a széleken, vagy azon helyen kell azt alkalmazni, hol a kő befoglalandó lesz. A *fajsúly* kieszközlése is mellőztetik többnyire, holott az a legdöntőbb ismejegyeknek egyike, s általa a kő legkevesbé sem szenved. Továbbá az *átlátszóságot*, melylyel a *tisztaság* is együtt jár, s a *fényt*, melyly a drágakő becsének emelésére nagy befolyással bír, nem szabad érintetlen hagyni, valamint a *színre* és némelly *színjelenetekre* (színváltás, színjáték stb.) is figyelmet kell fordítani.

A nemeskövek — mint már fölebb érintettük — ritkán fordulnak elő durván a kereskedésben, hanem rendszeren kidolgozott állapotban. Többnyire olly alakokat szokás azoknak adni, melylyeknél fogva legbecsesebb tulajdonaik kiemeltetnek. A fél drágakövek sokszor csak így tesznek becsre szert, míg durva állapotban kevésbé becsültetnek. Ezen kidolgozás abban áll, hogy a kövek vagy soklapu testekké köszörültetnek, vagy rajtok emelkedett vagy völgyelt ábrák metszetnek. A művészek, kik drágakövekkel foglalkodnak: a *gyémánt-, drágakő- és diszmetsző*.

A gyémántmetsző rendszeren csak gyémánton dolgozik, s munkája annak hasításában, metszésében, és köszörülésében vagy csiszolásában áll. A gyémántjegesz a nyolczaljlapok irányában jelesül hasítható, s ezen műtét arra való, hogy általa a foltok vagy hibás helyek eltávolíttassanak, s a köszörülés megkönnyíttessék. A hasítás éles késsel és kalapácsal történik. A metszés úgy esik meg, hogy két darab gyémánt egymáshoz dörgöltetik, mert a gyémántot csak gyémánt képes metszeni. Ha már a kő illetéknépen a czélba vett alakot és lapokat megnyerte, még a köszörülésnek vagy csi-

szolásnak vettetik alá, mi öntött vasból készült, s a metsző által vízirányosan forgatható korongon, faolajjal megnedvesített gyémántporral eszközöltetik, miután a kő posztóval vagy kézzel megtöröltetik.

A drágakő-metsző nemes és fél nemesköveket dolgozik hasonló műszeren, csak hogy itt a korong és csiszolószerszám a feldolgozandó kő keménységéhez képest változó. Ha kemény a kő, akkor a korong rézből, ha lágy, úgy ólomból vagy ónból készül. Amazoknál a csiszolószerszám gyémántpor vagy surla, ezeknél horzsakő vagy tripoli föld.

A diszmetsző csak fél drágaköveket, de néha más kőfajokat is csiszol surlával rézkorongon. A nagy darabokat elsöben elfürészeli fogazott, vagy sima vasfürészszel és finom homokkal. A sima fürész kemény köveknél, a fogazottat puháknál használja. A diszmetsző a márványfajokat szobrokká, diszedényekké stb. készíti s foglalkodása néha az építészeti czifrázataira is kiterjed.

Különbözök az alakok, melylyeket az ékkövek a csiszolás vagy metszés által nyernek, ahozképest, amint azt a feldolgozandó kő alkotása, vagy egyéb tulajdonsága hozza magával. A csiszolásnál mindenesetre olly alakot kell választani, hogy azáltal a kő sajátlagi feltünjenek. Színes drágaköveknél péld. a vastagságot kell tekintetbe venni, miáltal azok nagy hatást okoznak, a világos színűek csekélyebb vastagságot igényelnek, mint a setétek.

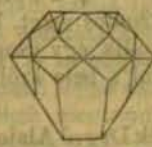
Minden alakon, melylyet az ékkövek köszörülés által nyernek, megkülönböztethető:

1. a *fölrész*, melyly a kő befoglalása után is látható marad;
2. az *alrész*, melyly a foglalásban találatik;
3. a *szél*, melylynélfogva a kő a foglalásban megerősítettik.

A különbözö alakok különbözö nevet viselnek. A divatosabbak közül megemlítendő:

1. A *csillor* (Brillant). Leggyakoribb ezen alak a drágaköveknél, mert fényök (tüzők) így legjobban kiemeltetik. A csillornál a fölrész az egész kőnek harmadát, az alrész annak kétharmadát teszi. Egyik is, másik is lapokkal (Facetten) van ellátva. A fölrésznek azon lapja, melyly a többiekre nézve felülről határt képez, *táblának*, az ennek megfelelő alsó lap *tárcsának* (Kalette) mondatik. A széllel mindkettő párhuzamosan fut. *Csillaglapoknak* neveztetnek azok, melylyek nagyobb oldalukkal a táblához fekszenek. Keresztlapoknak pedig azok neveztetnek, melylyek egyik oldalukkal a szélbe ütköznek. A lapok számához képest megkülönböztetjük:

a., a *hármás csillort*, hol a tábla körül 3 sorban 32 lap van, olly formán, hogy a csillag- és keresztlapok háromoldaluak, a köztők fekvők pedig négyoldaluak. Az alrészben a tárcsa 24 laptól környeltetik, melylyekből 16 keresztlap háromoldalu, a többiek, melylyek a tárcsát határozzák, váltakozva négy- és ötoldaluak. Ezen metszvénynek általában 58 lapja van.

Hármás csillorok.

b. a *kettős csillort*. Itt a tábla körül 24 háromoldalu lap van, két sorban, a tárcsa körül pedig a keresztlapok három-, a többiek ötoldaluak.

Kettős csillorok.

(Vége következik.)

Egy barkó család beszélgetése.

Apa. Fiam Pestu! hoá (hová) hurczolod azt a gófát? (galyfát.)

Fiu. Sehová, csak iskolába, apóm!

Apa. Hát nem tudsz keernyi? másko körmödre verek, ha keérés nékü (nélkül) nyusz (nyulsz) a fáho.

Anya. Ne bántsa kie, hogy vigye, egy keet (két) gófa nem csinát (csinált) táng minket.

Apa. Mindegy; csinát, nem csinát; de csennyi (lopni) a gyerköcznek mee (még) sem engedek; im böcsületes embernek akarom főnevelnyi, nem pegyigtelen tömlöcz, vagy akasztófa virágnak.

Anya. Mondgyeekszi hát, mi csinájont? mikó (mikor) e má (már) reeges reegi szokás. A taneetó se vajlodhat fütelen (fütetlen) helyen; memeg

(megint) a szegeeny gyermekekre is ráfeer a meleg szoba mer bion köztük neemelyik nagyon is veekony gunyába (ruhába) va. (van)

Apa. Mit czeremoniáznék veele? Im, ő (el) menek a szögabiróho, s meizeelem neki a dógot (dolgot), maj (majd) veegit szakit ő a csesznye (csunya) szokásnak.

Anya. Ah, mit izeelne kie; tegyeek ősbbe (elsőbben) panaszt a helyseeg biróná, ugy lehet, ő is izee azon.

Vő. Izeelne bion, ha vóna mibő, de hoá fordolyjon szeegeay feje, miko kódós a helyseeg: se tópalatnyi köz erdeje, se reetje, se szántó földje.

Apa. E má (már) igaz; hanem azé a helyseeg nincs peenz nekü.

Vő. Táng a közseegi pótleekadót eertyi apóm?

Apa. Igen ám.

Vő. Igen bion, de azon peenzbő eskola-fára egy garajczárt is ő-szakasz-tanyi, nem igazság.

Apa. Ugyan mé (mért) nem?

Vő. Azt kár keerdezni is. Csak tudgya apóm, miként a pótleekot nem csak a gyermekes szülék, hanem azok is fizetyik, kik, eskoláztatást eertve, nem szorónak (szorolnak) az eskolára.

Apa. Enye be porokátoros beeszegy; mahónap a falu szája se fog kü-lömbü beszéljni. Hanem csicsak, een is mondok egyet, im kettő lesz belőle. Hiszed e azt, hogy a helyseegi pótleek nem másra, hanem a közszükseegék fedezéseere gyülik a falu ládába?

Vő. Má mé ne hinném, miko tudom is.

Apa. No ha tudod, im tudd me (meg) azt is, miként eegbekiáltóbb szük-seeg nincs falónkban; mint a parlagon heverő neveleesi, me eskola-ügy fő éleszteese s ápolása.

Anya. Nem is a csapszeek, mej (melly) nekü ölehetne böcsületes falónk, ha kietek a bódító s leelek vesztő piritusz ivásvó főhagynának.

Apa. Anyók! ne szój bele; miko ugy se eerted a dógot, mint a tyók az a, b, cz-eet.

Anya. E őrdögatta, dehogy nem eertem.

Apa. Eerted bion: a motollát, vagy maj memondom mit...

Vő. Száz szónak egy a veege; een is azt tartom; mai tanót (tanult) világbán: nem csapszeek, hanem a czénak megfelelő eskola-ház, s rendes, eertelmes taneetó főfő szükseeg a faluban.

Apa. Ha isz, ezt beszeelem een is, azon hozzá adásvó: bá mindenfeele szennyes szokásnak, mej böcstelenségeere, kárára szögá falónknak, mee a magvát is ő-hordaná a szee (szól). Illyes feele pegyig azon szokás, miko regvő is, deulután is, teeli időben az utcán futosnak eskolába darab fávó kezükben a gyermekek, mint valami erdőbő kizavart fatóvajok (tolvajok).

Vő. Im mé szenvegyik me hát a szülék?

Apa. Meszenvegyik, mer nem tudgyák (tudják) az uj eskola törveenyt.

Anya. Mindagyik (mindaddig) nem is fogják, mee a szögabiró kurense (körlevele) nem fog házró házra járnai a faluban.

Vő. Aká jár, aká nem jár, az igazság az: a ki huzza a hasznót, az visőjje (viselje) a terhet is. A melly gyermek eelzei hát a fütött eskolaszoba melegeet, természetes köteleseege a fahordás.

Apa. No, no Ferko, őnféjú beeszegyedvő mee poró (porul)járás; porofeta nem vagyok, de annyit előre monhatok neked; ha a tanácsházba is így fogsz hetvenkednyi; bion melátod: gyepe tesz ki a szűrőd; pegyig, mint irás-tudó nem csak hites, hanem béró is lehetsz.

Vő. Mindegy apóm! az igazság legyek igazság.

Apa. So se hánykodjá mint pótrás malacz a garasos köteelen. Közpártolás virágoztatja fő (fel) a neveleest. Az őneerdek, mint a fát őrlő feereg, ugy me semmiseetyi a leszentebb ügyet is. Nevelees, nevelees! győjjön ő a te országod, s hozd falónkba úldásodat!

(Vége következik.)

T Á R H Á Z.

Kakas Márton a színházban.

LXVI. Levél. Roger párisi első tenorista föllépte a nemzeti színházban.

Tisztelt szerkesztő ur. Három rendbeli mesterséget bámulok leginkább az életben: 1. §. Hogy lehet urnak lenni pénz nélkül? 2. §. Hogy lehet tudósnak lenni ész nélkül? és 3. §. Hogy lehet énekelni hang nélkül? A két első naponkint van alkalmam sűrű példákbl szemlélhetni, a harmadikra pedig legérdekesebb studium maga Roger. Egy francia lapban több év előtt megfordult már az az élcz, hogy ha nincs Rogernak hangja, ugyan mivel énekel hát? Felelet: „a methodusával.“ Ezt azonban nem ugy kell ám érteni, mintha Rogernak épen semmi hangja sem volna, s az ember csak látná, hogy énekel, de nem hallaná, hogy mit? van biz annak igen szép és elég hangja, de nem annyi, a mennyi nekünk kell! Mi világhírű énekes alatt valami olyan portentumot várunk, mint a megsebesült Mars, a ki akkorát tud ordítani, mint tizezer ember; valami hyppopotamust, a kinek mérföldnyire elhallik a hangja, s hozzá is vagyunk már szokva, hogy a ki nekünk tetszeni akar, az ne kimélje a tüdejét, hanem nyujtsa ki a hangot, hogy a szeme is dülledjen bele. Mi ezt értjük éneklés alatt. A mi füleink romlottak el, nem Roger tüdeje. Különbben az a vigasztalásunk, hogy igen szépen játszik. Az egyszeri külvárosi bálban limonadét kért egy vendég; „az nincs, felelt a korcsmáros, hanem van igen jó liptói turóm;“ — és a liptói turó igen jó dolog is a maga nemében, de nem pótolja a citromos vizet. Egy öreg ur a parterren csak hallgatja egy ideig, hogy bánkodik egy csoport műértő a háta mögött Roger *fistuláin*; végre ő is hátrafordul s bele szól nagy sajnálkozással: „s nem lehetne őt abból kicurálni?“

LXVII. Levél. „Két hatalom.“ Vigjáték Degré Alajostól. 3 felvonásban.

Tisztelt szerkesztő ur. „Két hatalom“, tudniillik az ész és a pénz töreksegek egy harmadik hatalom — a szerelem meghódítására. A poéták, a kik a szinpad számára irnak, rendszeren ugy végzik ezen kérdés megoldását, hogy az ész győz; persze, hogy a bankárok et Comp., a kik az élet szinpadára dolgoznak, megint másképen fejtik azt meg. Egy genialis művész, egy okos főnemes, egy hallatlan ostoba, de igen gazdag ujonsült báró, együgyű titkárával képezik a főszemélyeket az alárendelt női alkatrészek körül; persze, hogy a pörben forgó kisasszony kezét a művész nyeri el a báró ellenében; de mit is akar az a báró egy olyan művész ellen, a ki ugy tud zongorázni, hogy mind a két kezével declamál mellette; sőt végre ennyire Liszt Ferencz sem vitte, a kalappal kezében is zongorázik. A titkár szívesen elengedném a darabból; mert hiszen, hogy a bárókkal olyan kegyetlenül bánik szerző, azért protestáljon majd a Budapesti Szemle, de hogy a bárók titkárainak miért kelljen ilyen vadtuloknak lenni, azt nem értem, ha csak symetria kedvéért nem, hogy legyen a darabban egy olyan ember, a kinél van pénz is, meg ész is (báró Nr. 1), egy másik, a kinél van pénz, de nincs ész (báró Nr. 2), egy olyan, a kinél nincs pénz, de van ész (virtuóz), és végre egy olyan, a kinél sem pénz, sem ész (titkár). Egyébiránt nem hiszem, hogy nagyon sokan megapprehendálhattak volna érte, mert azon néhány pühöly közöl, melly az előadásra megtelt, a legtöbben olyan hangosan mulattak az egész előadás alatt, hogy miattuk akármit beszélhetett más ott a szinpadon.

Kakas Márton.

Irodalom és művészet.

+ (Pályadíjnyerés.) Azon 20 arany, mellyet Tomori Anasztász a Szépirodalmi Közlönyben mult hó végeig megjelent legjobb költemény jutalmazá-

sára kitűzött, *Vajda János* „Virrasztók“ czimű költeményének lett odaitelve. Birálók voltak: Abonyi, Dobsa Lajos és Gyulai Pál.

+ (Berassenyi költeményeit) Magyar Mihály könyvtáros egy önnálló kötetben kiadni szándékozik. A derék vállalkozó ezáltal kétségkívül jó szolgálatot tesz irodalmunknak.

+ (A hazai sajtó működése.) E czim alatt hozott minap a Magyar Sajtó egy figyelmet érdemlő kimutatást, mellyre lehetlen vissza nem térniünk. Irodalmunkra, melly nemzetiségünk fő-főelemét képezi, fölötte nagy fontosságu a hazai sajtó tevékenysége, ez pedig a kiadók vállalkozó szellemétől függ. A ki csupán olly műveket tesz sajátjává, mellyekből biztosan számíthat busás nyereségre, azt nem vállalkozónak, hanem nyereszkesedőnek lehet nevezni. Ha vállalkozó kiadók hiányzanak, az irodalom hanyatlásnak indul, mert az írók, nem számíthatván arra, hogy műveik megvétenek, elkedvetlenednek s munkásságuk csökken az irodalom rovására; maguk az írók pedig műveiket részint anyagi körülményeiknél fogva, részint az elegendő ügyesség hiányában legtöbbszörre ki nem adhatják. Ennélfogva elismeréssel kell megemlitenünk Heckenast Gusztáv urat, ki e téren elvitázhatlan érdemeket szerzett magának, mert kiadói tevékenysége olly terjedelmes, hogy hozzáfoghatót a műveltségben legelöhaladtabb nemzetek is nagyon keveset mutathatnak fel. Ezt nyilvánosan kimondani még olly lapban sem tartózkodunk, melly szintén az ő kiadásai közé tartozik. Hogy az olvasó e vállalkozó szellemről meggyőződjék, megemlítjük azon irodalmi termékeket, mellyek általa egy év alatt részint kiadattak, részint sajtó alatt vannak. *Szépirodalmi művek*: (B. Eötvös) Beszélyek, 1 kötet. — (Eszter szerzője.) Hat Uderszki leány 6, Legujabb novellái 3, Magyar történetek 4. — (Jókai.) Dekameron 8, Magyar nábob, új kiadás 4, Elátkozott család 3, Felfordult világ 3, Kárpáthy Zoltán, új kiadás 4. Összes munkái, népszerű kiadás 5—12, 8. — (Jókai.) Könnyelműek, új kiadás 2, Beszélyek, új kiadás 8, A különc, beszély 1. — (Frankenburg.) Zsibvásár 2. — (Pálffy.) Atyai ház 2. — (Arany.) Toldy, népies kiadás 1. — (Diszkiadások.) Tompa versei 5, Czuczor versei 3, Magyar költők 2, Balladatar 2, Lisznyai költeményei 1, Stifter novellái 2. — Magyar remekirók. Gyémánt kiadás 8. — Kakas Márton Albuma 8. — Iskolai könyvek: Derék latin olvasmányok 1. — Szörényi M. Olv. könyv, I. köt. 2-ik kiadás, 1. — Beck Világtörténete, 2-ik kiadás 1. — Erdélyi. olv. könyv algymn. számára III. IV. osztály 2. — Hermann, Számolási utmutatás 1. — Ifjusági iratok: Fáy And. A Halmái család 2. — Lukács Pál, kis mesélgető stb. 3, kis méhes 6, Tavaszbi bimbók, képes könyv 1. — Erdélyi, új képes olvasókönyv 1, Dalok képekkel 1. — Győri Vilmos, Balassa János 1. — Horvai bácsi, Kis orgona 1, Vasárfa 1. — Wildermuth, Beszélyek 1, Gyermekekjátékok, 1. A jó gyermek képes könyve 1. — Népszerű munkák: Májor I. Regélő István bácsi 1. Lengyel, Házi orvos 1, Baromorvos, új kiadás 1, István bácsi naptára 1, Protestans naptár 1, Házi naptár 1, Bolond Miska naptára 1, Négy különféle új naptár 4, Katholikusi Imakönyvek a nép számára 4. — Vegyesek (Ssalay). Történeti emlékek 2. 3. 4. — (Palugyay) Magyarország 5-ik k. 1. — (Hegedűs) M. Pitaval 2. — (Török J.) Magyarország Primásai 1, Széchenyi István gróf némelly fenmaradt munkái 1, Széchenyi emléke 1. — Hazánk 7, Jelenkor 4, Vasárn. Könyvtár 11, Ismerettár (Hétköznapi) 5, Írók arcképei 7. — (Fogarassy) Szótár, új kiad. 2. — (Farkas) Latin M. Német Szótár 1, Tudományok Szótára 1. — (Ballagi) kis szótár 2-ik k. 1, Nagy tömnyomatu szótár 1, Új testamentom 1. Összesen magyar könyv 183. — Különféle, német nyelven irt könyvek 18. — Volkmann Róbert zeneművei 8, Aczélmet-

szetű arc képek 9. Mindössze tehát 201 db. könyv zeneműveken s aczélmetszeteken kívül. — Az itt elősorolt irodalmi műveknek minden kötete rendszerint 1000—2000 példányban szokott kinyomatni, az iskolakönyvek, naptárak s népiratok pedig 4—10 ezer példányban is adatnak ki. Csapán a fenebél elősorolt magyar munkák körülbelül legalább is négyszázezer kötetet, illetőleg füzetet tesznek, melyek kötetenkint átméregleg 10 ivet számítva, a Heckenast által kiadott hírlapok s folyóiratokkal együtt egy év alatt mintegy hatmillió iv papirt vesznek igénybe. E papirmennyiség első tekintetre roppantnak látszik, de összevetve az elősorolt művek számával, fölötte csekély, ha meggondoljuk, hogy más műveltebb országban az egyes munkák 20—25 ezer példányban nyomtatnak, holott nálunk a naptárakat kivéve, a legjobb esetben is alig kel el 1000—2000 példány. Hogy e tekintetben oda juthassunk, hol p. a francziák, angolok állnak, kell, hogy nálunk is aránylag oly nagy olvasó közönség legyen, mint amaz országokban, s akkor majd a könyvek sokkal olcsóbban is lesznek megszerezhetők, a műveltség pedig csak ez uton terjedhet gyors léptekkel. A mire segítsen az Isten!

— *Előfizetési felhívás illy című munkára:* „A magyar költészet rövid ismertetése. Reáliskolák, gymnasiumok fiú- s leánynevelők felsőbb osztályai használatára tan- vagy segédkönyvrül: írta s szerkeszté Márky József tudor, ideiglenes magyar nyelvtanár a budai cs. k. főreáltanodában.“ E munka 10 kis 8-arétű ivre fog terjedni s három főrészből áll, ugymint: költészetten, példatár és címjegyzekből. Mi a költészetten illeti: ez két fejezetre oszlik. Első fejezet 1—31. §§-ban a *verstant* tárgyalja, (szótag, versláb, rim, vers, forda; mértékes, rimes, rimmértékes vers- és fordanemek); második 32—56 §§-ban a legismeretesebb *költeményfajokat* (lantos, tan-, elbeszélő- s szinköltemények.) A *példatár* 29 különemű (10 lantos, 3 tan-, 13 elbeszélő- s 2 szín-) költemény mutat föl, — a nagyobbakat (regény, hősköltemény, színmű, költői beszély stb.) czélirányos töredékekben. Végre a harmadik főrészt — a *címjegyzék* — elősorolja (1472-től maig) 376 magyar költész (költő-, verselő-, regény- s beszélyíró, műfordító, szép műtanár, hitregész) neveit betűrendben; továbbá polgári állását, születési évét s helyét, történet haláluk idejével, szépirodalmi műveik czimeit egyenkint lehető kimerítőleg. Az egész munkát világos, rövid előadás jellemzi, különösen pedig a példánál fölhozott költeményeket kulcsin s érdekes tartalom mellett, tiszta erkölcsiség szelleme lengi át; úgy hogy azt mindkét nemű érettebb fiatalág bátran kezébe veheti s nemcsak haszonnal, hanem élvezettel is forgathatja. — *Előfizethetni rá* (vidékről bérmentes levélben) folyó évi ápril végeig *Budán* a szerzőnél (Viziváros, főutca 198. — szám III. lépcsőzet) vagy *Pesten* Eggenberger Ferdinánd ur könyvkereskedésében (belváros, ferencziek tére) — 30 (harmincz) pengő krajczárjával. T. előfizetőim a nevezett munkát jelenévi július hónap végére okvetlenül kezökhez veszik vidékre hasonlóan bérmentesen.) A *könyv bolti ára* 40 kr. lesz. *Előfizetési gyűjtőknek* 8 példánytán egy tisztelet példánnyal, 14-re 2-vel, 18-ra 3-mal 20-ra 4-gyel példálóok. — Buda, márt. 19. 1858. — Dr. Márki József, cs. k. főreáliskolai tanár.

— *(Válasz Lukácsék János kéthelyi káplán urnak.)* Tevel, márt. 28-án 1858. *) Tisztelendő ur! Bármily előnyös és megtisztelő legyen is reám nézve ajánlata; s kecsgető az önneli verseny dicsősége: azt, miután ügyem folyását most már megszakasztani és fölfüggeszteni hatalmamban nem áll, el nem fogadhatom. Nyugtassa meg önt, és *Chateaubriand* „*Vértanui*“nak magyar fordításban megjelenését ohajtó t. cz. közönséget azon vallomásom: miszerint fordításomat nem elhírtelenkedve bocsátom sajtó alá; hanem csak miután annak minőségéről magamnak eleve megnyugvást szereztem. Fordításom jóságáról (bocsánat a szerénytelenségért) három rendbeli illetékes bírálók ítélete kezeskedik. 1-ör Azon t. ügytársaké, kik azt olvasták, és bennem a kiadás eszméjét felkölték. 2-ör Mélt. és főtiszt. Girk György pécsi püspök ur, a fordítás atyai tanácsért fiui alázattal elé terjesztvén, azt n. és ft. Jónás József kanonok urnak adta ki bírálat végett; ki róla komoly vizsgálat után jó véleményét adott; azt a kiadásra érdemesnek ítélte. Ö méltósága a kiadásra fölbátorított, s az ügyet — mint tetszik tudni — magas pártfogásában részesíté. 3-ör A sz. István Társulat bírálta meg. Az illető bíráló urak a fordítást „jónak, sőt sajtóságos jelességűnek“ mondották; mikint erről ft. Somogyi Károly aligazgató ur sajátkezűleg hozzám intézett levele tanuskodik. A munka kiadása azonban bizonyos, itt megemlíteni nem szükséges körülmények miatt, el nem vállaltatható. Ennyit igazolásomra. Örülni fogok, t. ur! ha nekem minélelőbb alkalmat nyújtan nagyrabecsülésem tettelleg tanusíthatni, s lekötelező szives ajánlatát viszonzószolgálatlaltal megérdemlenni. Önnek t. ur! alázatos szolgálja *Varga Ferencs*, teveli káplán.

— *(Aláírási felhívás.)* *Chateaubriand* „*Les Martyrs*“ című szépirodalmi művének magyar fordítására. Aláírási ár 1 pft., mely a mű átvételével leendő lefizetendő. Minden 10 példányt gyűjtőnek egy tiszteletpéldánnyal szolgálndok. A példányok bérmentve fognak a t. cz. aláíróknak megküldeteni. A bérmentes aláírási iver nt. *Rébányai* János spirituális urhoz küldendők Pécsre. Az utolsó posta és lakhely pontos följegyzése kéretik. *Varga Ferencs*, teveli káplán.

— *(Építészeti magyar késikönyvek.)* Debreczenben a rajzolás és építés tudományának nyilvános oktatója, hites mérnök *Beregszászi* Pálnak, a rajzolás és építés tudományáról irt, következő munkálatai még nála számos példányban találhatnak: 1. Ácsi munkálatok, a fedelek ismeretéről és rajzolásáról 76 rajztáblával, kemény fedélben bekötve ára 6 ft. 24 kr. p. p. 2. Az épületekre teendő költségek számbavétele, négyszeg és kőb mértékekre ki-

számítása; s ezzel egy kötetben, az épületeknek erős és alkalmas lakássá tételéről való értekezés, 4 rajztáblával, kemény fedélben bekötve ára 2 ft. 12 kr. pp. — 3. A mérnöki rajzolás kezdete, 8 rajztáblával, kemény fedélbe bekötve ára 1 ft. 12 kr. p. p. — 4. A szabadkézzeli rajzolás kezdete, 20 rajztáblával lágy fedélbe bekötve ára 1 ft. p. p. — Ajánlatnak, mérnököknek, s az építéssel foglalkozó egyéneknek, házi gazdáknak; úgy szintén ezen tudományokat tanulni s hozzá érteni kívánó ifjaknak.

△ *Csermelyi Sándornak* egy versfüzetét „*Ábránd és szerelem*“ czim alatt *Balogh Zoltán* kiadni vállalkozván, arra 1 pftjával előfizetést hirdet. A szép kiállítású, mintegy 140 lapra terjedő mű május végén fog megjelenni. Az előfizetések a kiadóhoz Pestre (Bálvány-utca, 11. sz.) küldendők.

+ *(Szigligeti „Mamája“)* hír szerint németre fordítottat le, hogy a bécsi burgszínházban mielőbb színre hozassék.

+ *(Vahot Imrének)* „*Bujdosó magyarok*“ című látványos népszínműve folyó hó 17-én fog először adatni nemzeti színpadunkon Szilágyi Sándor jávára. Győrött már adták.

+ *(Lissnyai Kálmán)* szavalati dalidóit legközelebb Egerben fogja megkezdeni, honnan Miskolcra és Nagyváradra át Erdélybe folytatandja útját. Régen mondogatják már ezt.

+ *(Doppler Ferencs)* mielőtt eltávozott, egy bucsulakomával tiszteltetett meg, mely alkalommal egy szép magyar föliratu serleggel lepték meg tisztelői s barátai. Ő színházunknak 16 éven át tagja volt. Megigéré, hogy minden évben fog egy operát írni a nemzeti színház számára, s minden ballet-zenét, mit Bécsben készitend, ugyanannak azonnal le fogja küldeni.

+ *(A pesti műegylet)* által 1858-ra műlapul választott olajfestmény: V. Ferdinand a pozsonyi Királyhegyen 1830-ik évben. E kép *Weber* Henrik pesti festész műve. Kőre leendő rajzolás végett nemsokára Párisba fog küldetni.

+ *(A magyar operához)* Bignio fiatal énekest szerződtették, ki először a Hugonottákban mutatta be magát a közönségnek.

— *Patikárus* Ferencs zenetársasága *Kassára* ment s ott apr. 11-től 27-ig hat zeneestélyt fog az ottani városi táncsteremben tartani. Bementiár 30 pkr.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

— *(A községi faiskolák ügyében.)* Tetétlenről (Észak-Bihar) írják: A néptanodai faiskolák létrehozatala egy a legszükségesebbek közül városi, mint falu helyeken; s mégis szomorodott szívvel kell tapasztalni, mily hidegséggel, s lanyhasággal járnak el e tárgy körül az illetők. Pedig ha már az iskolában vérebe öntik a növendék honpolgárnak ezen felette hasznos tárgy ismeretét s szeretetét, mennyire tökélyesíthetik az az érettebb korban! Sok szépet lehet mondani és írni, de fájdalom! az, a gyakorlat mindig valamely akadályllyal jár; s mi ennek az oka? a közbőre való restség, mely ha tesz is valamit, nem levén erélyesség, eredménytelen marad. — Épen e fokon áll minden tanodai faiskola szervezése, czéljának egy sem felel meg; — nem felel pedig meg 1-ör azért, mert a faiskolának szánt föld, kívül a községen jelöltetik ki, mely a távolság miatt a legjobb akarat mellett sem látogatható, vagy csak igen gyéren; — vagy ha közelebb van is az iskolához, nincs ki figyeljen rá, vagy nem sok kedve van hozzá; s így ha betűszerint a rendeltetnek elég tétetik is, de szellemének nem! — 2-szor azért, mert ha kezeltetik is, nem kezeltetik úgy, hogy czéljának megfelelően, felássák, beültetik, de egy gyermek sem látogatja, a mit nem csak látania, de próbálnia kellene azonnal. . . . Jelen levelem czélja igénytelen; de bátor vagyok saját nézetemet közölni a fentebb említett két pontra vonatkozólag, hogy azon akadályok mellözve lennének, és az ohajtott faiskolák czélt érnének. — A mi a faiskolák helyét illeti, czélszerű lenne azokat a tanodával összekapcsolni, mert csak így fognak a növendékek megtanulni a gyümölcsfákkal bálni, a tanóra végzetével mindig kimehetnek a kertbe ásogatni, gyomlálni, oltani, szemzeni stb. — Ha a faiskola a tanodával össze van kötve, vagy hozzá közel, akkor kettős czél éretik el vele; felüdit testet és lelket, megtanítja a növendékeket ama kívánatos ismeretre, miként kell hasznosan kezelni a gyümölcsfákat, s ez által önmaguknak és hazájoknak mondhatlan hasznót szereznének. Mihelyt a faiskola kiszakítottat, s a kellő intézkedés megtétezt, minden kétely eloszlik arra nézve, hogy czélszerűen ne kezeltetnék, közel levén a tanodához a faiskola, nem kerülne el olly könnyen a fürkésző tanoncok figyelmét, nem mulasztaná el az illetők sem oda vezetni a növendékeket, hogy velök e hasznos tárgyat megkedveltsék. — A fák kezelését pedig a tanító köteles a növendékekkel megismertetni; s tőle szorosán meg kellene kívánni, hogy necsak könyvből tudja a gyümölcsfák kezelését, hanem gyakorlatilag jól értse; mutogassa növendékeinek, hogy kell ültetni, metszeni, oltani, szemzeni, mert csak is így fognak azt magukévá tenni, máskép semmi esetre. — *Boru.*

— *(A földhasszonbértel akadályait illetőleg)* egy köztödmivel a tisztantuli vidékről, különben lapunk régi hí olvasója, egy sajátkezűleg, igen értelmesen irt levélben következőről tudósít: Tisztelt szerkesztő ur! A nemzetgazdaságot egyik legfőbb eleménye népünknek; (azaz: a magyar ember szeret gazdálkodni. *Szerk.*) ezt emelni, virágoztatni életszükség. — Mi ezt tesszük is; megragadunk minden alkalmat, dolgozunk, munkálkodunk, hála Isten! szorgalmunkat süker koronázza; de miután nálunk igen szűk határok közé van szorítva a mezei gazdálkodás, a mennyiben nincs elegendő szántóföldünk, önként következik, hogy haszonbérletni kell, ha tisztességesen el akarunk élni; — hanem fájdalom; erre nézve akadályllyal kell küzdenünk. Ugyanis: két három pályatárs megegyezik egymás között, hogy 80—100holdból álló szántóföldet bérel ki, s a nyilvános árverésen meg is jelenik; ott némelyek gunyai, sértegetései, irigységei, főkép az izraeliták csalárdságai, s az árak felemelése

*) Későn felelek, de nem tohetek róla. A mi német falunkba egy magyar politikai lap se jár, következképp a V. Újság sem. Azonban ezen említett lapra a capacitatio már megkezdett. Eddig csak másoktól hallhattuk, mi történik a nagy világban. V. F. (Pedig a V. U. nem is „politikai“ lap magában. — *Szerk.*)

miatt a szegény földmivelő ember soha czélt nem érhetett; s aljas lenézetést tapasztalván, nemes haraggal hagyta oda a méltatlankodókat; kik sokszor a hely színén ígérték fűt, fát, csak ne szóljunk a dologba, s lett a vége — brévitert — *rászedés*. Mert van olly egén, kinek az illy árverés valóságos pénzkereset; tényeket tudnék felmutatni, de ezuttal elhallgatom. Illy körülmények közt belátva, hogy egyes ember nem boldogulhat, más eszközöz nyulunk, s magunkba tartva szándokunkat, vártuk a hasznobéri év leteltét s midőn kitelt a hasznobér ideje, mi is már nem egyesek, hanem összesen az egész lakosság, szövetségre léptünk, s minden irgység, csalárdság, lenézetés ellen daczolva, győztünk; — kivettünk egy szép pusztát hasznobérbe; bár a mostani időhöz képest, ha jó drágán is, de mindenestre megmutattuk azt, hogy a földmivelő ember is egyesült erővel mindent kivihet. — Ajánlom e leveletem földmivelő társaim becses figyelmébe. — *Papp József*.

Közintézetek, egyletek.

— Magyarország hg primása, bibornok ő eminentiája a pesti kath. legényelet alelnökéhez következő sorokat intézett: „Tisztelendő egyleti alelnök ur! A „Religio“ legujabb számában különös örömmel olvastam, milly épületes módon ülték meg a pesti kath. legényegylet tagjai sz. Józsefnek, ugy mint a legényegyletek sz. védnökének ünnepét; midőn töredelmes szívvvel járulván a poenyentiatartás szentségéhez a terézvárosi plébánia templomban a nagy mise alatt az ájtatos hívek jelenlétében s épülésére a legméltóságosabb oltári szentségben részesültek. — Délután pedig ugyanazon templomban a bőjti szent beszéden s vecsernyén jelen voltak, s így Isten iránti kötelmeiknek megfelelően az egyleti termekbe, a hol tisztelendőség sz. József pártfogónak feldiszített szobra előtt, magyar és német nyelven a szüzesség, munkaszeretet, s családiasság erényeit, melyekben Jézusnak nevelő atyja olly nagy mértékben tündöklött, előttök megfelelő módon fejtegette. Miért is midőn ezek tekintetéből mind tisztelendőségnek, mind pedig az egész ájtatos egyletnek szívemből örvendek, egyszersmind kérem az Istent, kitől minden jó adomány jön, hogy ugyanezen olly üdvös egylet fölött mennyei kegyelmeinek bőségét kiönteni méltóztassék. Többire atyai szeretetem zálogát, főpásztori áldásomat mindnyájokra feladva, s az intézet költségeinek némi segedelmére 50 pft. ide zárván, alhatatos jó hajlammal maradok Esztergomban 1858-dik mart. 25-én jó akarója: *Scitovszky János*, bibornok-primás.

+ *(A helybeli nemzeti testgyakorló iskola folyó hó 6-án kezdette már nyári félévét a szabadban. (Ez intézet helyisége a kerepesi uton, vasutca szögletén a Bölcskövy-féle házban van.) A növendékek beírása magában az intézetben történik. A gyermekek tanulási órai kedden, csütörtökön és szombaton, a lánygyermekekéi hétfőn szerdán és pénteken tartatnak 5 órától 1/2 7-ig. Magán tanítvány a nap bármely órájában elfogadtatik. A kik tagokul kívánának az egyletbe lépni, az iskolában az ott levő egyleti jegyzőkönyvbe irathatják be magukat. Minden tagnak jogában áll egy-egy ingyen tanítandó növendéket külden az intézetbe.*

* *(A jótékonyági nőegyletnek) e hó 5-én „hályoggyógyintézete javára“ a Lloydteremben tartott hangversenye igen látogatott volt.*

z *(A Győrúrosi szegények intézetének és az ezzel egyesült városi kórháznak) 1857-ben 12,064 pft 55³/₁₀ kr. jövedelme és 9968 ft. 9³/₁₀ kr. kiadása volt. A pénztármaradvány e szerint 2096 ft. 49³/₁₀ krt. tesz. Ehhez hozzáadva az intézetek költségét, készpénztömegük 67,715 pft. 16⁶/₁₀ kr-ra megy. A nevezett évben a szegény betegkórházban 541 egén volt ápolás alatt.*

* *(Az első magyar általános biztosító társulatnál) e hó 6-ig már kilen-czedfél millió forintnyi érték volt biztosítva. Illy rövid idő alatt valóban örvendetes eredmény. Pártoljuk is e nevezetes hazai intézetünket nemcsak hazafiaságból, hanem a magunk hasznáért; mert ha valahol, ugy ennél kézzelfoghatólag bebizonyul az, mit szó után sokan hinni nem akarnak, hogy t. i. a hazafias tett, azáltal, hogy a közös jót mozdítja elő, leghathatósab emelője az az egyéni érdekeknek. Pártoljunk azért minden hazai intézetet, vállalatot, már csak azért is, mert önérdékünket semmi által sem mozdítjuk elő hatbatósbban.*

Jótékonyágok.

z *Császár Ó Felsége a ratvai község számára Sárosmegyében, egy kápolna építésének bevégzésére 300 pftot méltóztatott megajánlani.*

— *Hildegard Főhercegnasszony, Ó cs. Fensége, a 2-ik fiók bölcsőde ünnepélyes megnyitása alkalmával, fölszerelés végett, kegyelmesen 100 ft. méltóztatott ajándékozni. Továbbá ugyanazon intézetnek Majthényiné asszony, született Beniczky Mária 50 ft. s egy megnevezeteni nem akaró hölgy Laffrank ur által szintén 50 ft. ajándékoztak. (B. H.)*

+ *(Zalka János tudor ur) cs. k. egyetemi tanár a nyilvános tanítóképezdek hivataltanító növendékei közti kiosztás végett 200 példányban himnusokat hangjegynyomattal, s Barics Imre tudor ur bicskei lelkész ugyanazon célra 100 példányban kézi térképeket ajándékoztott. (B. H.)*

— *Tisza-Becsről írják: Mártius 24-én Fertős-Almászon tartott egyházmegyei gyűlésen Pataky János ügyvéd ur, egyszersmind egyházmegyei tanácsbíró, több lelkes egén közreműködésével 24 ft. és 10 krt. pénzben gyűjtött és kézbesítettett szeme világát vesztett tiszta-becsi tanító Perényi Gábor részére. Melly felebaráti szeretetükért fogadják a szerencsétlen tanító forró köszönetét s hálynyilatkozatát.*

Mi újság?

— *(Ma vasárnap) apr. 11-én d. u. 4 órakor a nemzeti muzeum diszteremében a zenéde és muzeumi kert javára, Liszt Ferenc tudor ur, saját igaz-*

gatása mellett az esztergomi székes-egyház fölszentelésére általa szerzett díszmise a legujabban hozzá készített részekkel együtt fog előadatni, a nemzeti színház dal- és zeneművészei, műkedvelők és a zenédei növendékek által. Nem kételkedünk, hogy a terem minden zugában meg lesz telve.

+ *(Egy idő óta bőviben vagyunk) a vendéjátékoknak és hangversenyeknek. Nem említve Lisztet és Rogert, legközelebb Tedesco zongoravirtuoz váratik a fővárosba, kit azonnal a tizennyolcz éves Tauseg, Liszt tanítványa főg követni hangversenyeivel.*

z *(Magyarország gazdasági leírása) határozottatott el, a Gazdasági Egyesület jószágrendezési és statisztikai szakosztályának e hó 3-án tartott szakülése által. E szerint a leírás megyénként fog eszközöltetni s mintegy 46 leirandó pont lön megállapítva. Az egyes megyék leírásából készül aztán az ország összes statisztikai leírása. A leírásra előlegesen Fehér-, Vas-, Zemplén-, Szepes- és Békés-Csanád megyék jelöltettek ki.*

+ *(Fővárosunkban jelenleg) egy igen érdekes panorama látható, melyet tulajdonosa a falragaszokon „az optika csodájának“ nevez. E valóban ritka szép stereoscop-kiállítás helyisége a tigris-szálloda nagy termében van, hol megszemlélhető az naponkint délelőtti 10 órától esti 9 óráig 18 p. krajczárért. E jutányos belépti díjért láthatni szebbnél szebb tájképeket, történeti nevezetességü romokat s egyéb érdekes dolgokat olly nagy számmal, hogy mind ezt futólagosan alig lehet megtekinteni. — A régi harminczadépadület is van egy panorama hosszabb idő óta, hol a jelen kiállításban legtöbb figyelmet érdemel: „Pompeji végnapjai“, midőn e város K. u. 79 évben a Vezuv borzasztó kitörése által eltemetett.*

— *(Változások a nemzeti színházi személyzetben.) Husvét után beállott az új színházi év s lassanként fölmerülnek az új szerződészek változásai. Lényegeseket ekkoráig nem vettünk észre s úmbár néhány tag eltávozását öszintén sajnáljuk, mégis a közönség eddigi kedvenceinek csaknem teljes számával találkozunk ismét. — Doppler Ferenc karmozter, ki régi derék tagja volt nemzeti intézetünknek, a bécsi cs. k. operaházhoz van szerződve s meleg szavakkal vett búcsut az itteni közönségtől a lapokban, reménytel ébresztvén egykori visszatérése iránt. Kísérje a jó szerencse s ne feledje ígétét! — Feltűnőbb ennél, hogy Bulyovszkyné asszony is, az annyi elismeréssel találkozott drámai színésznő, szintén elhagyá színházunkat. Egyidőre Kolozsvárt vendégszerepel, később — mint írják — még egy búcsuelőadást ad Pesten, s azután? — Azután — mint ő maga írta valahol, idejét komoly tanulmányok szentelendi, s mint ismét mások írják, visszatérnd a nemzeti színpadra. Mi tiszteljük mindenkinek, annál inkább a tisztelt művésznőnek keble vágyait, de lehetlen sajnálatunkat ki nem fejezni, mert sokan vagyunk, a kik azt hisszük, hogy a színésznő akkor teheti a legkomolyabb s legmélyebb tanulmányokat, ha folytonos gyakorlatában marad művészetének, még pedig ott, azon a helyen a hová őt a sors rendelte. Azért mi itt is a legjobb reményekkel vagyunk s már is örvendünk a viszonylásnak. „A nagy világon e kívül nincsen számmodra hely!“ — Réthy is megmaradt színpadunkon. Minap említettük, hogy ő is már már kötötte az uti laput a talpára, de most elmondhatjuk, hogy abból — dicsértessék érte Réthy koma buzdósága! — semmi sem lesz. Ennek pedig megvan az ő szép historiája. Az igazgatóság és Réthy között t. i. egy kis differentia forgott fenn a havidij fölemelése miatt. Lehet, hogy Réthynek igaza volt, de az is való, hogy az igazgatóság felett a pénztár állapota s a bevett díjazási arányok uralkodnak. Szóval a rebesgetett hírek nem voltak alaptalanok, hogy a vén csikós, vén bakancsos is sok más népies alak genialis teremője háttal fordul a kapufának. Sokan sajnálták ezt a színház rendező látogatói között s azon eszmére jöttek, hogy Réthy érdekében szót tesznek az igazgatóságnál. Nehány nap mulva mintegy 150 pesti polgár aláírásával ellátott petitio adatott be a n. színház intendásának, Ráday grófnak. A nemes gróf szokott nyájassággal fogadá a küldöttséget s kifejezé örömét a polgárság e szép részvéte felett, de sajnálattal volt kénytelen kinyilatkoztatni azt is, hogy a fennlevő körülmények a kívánat teljesítését határozottan tiltják, miről a küldöttek meg is győződtek. Azt tanácslá tehát a nemes gróf, hogy Réthy dolgában is cselekedjenek az illetők ugy, mint színházunk egy másik első rendű tagjával több nemes lelkű pártolók tesznek, adják össze adakozás utján a hiányzó összeget, — mire nézve a gróf maga készen nyilatkozott, saját személyére nézve is az adakozók közt első sorban helyet foglalni. Ez meg lön ígérve s javában folyt az ígétet megtestesülése, midőn Réthynek tudtára esett a dolog. Nagyon megörült az iránta nyilatkozó részvétnak, de Réthy Mihálynak a művészet szeretetén kívül megvan az ő hazafium érzése is és kijelenté, hogy a nemzeti művészetért lelkesülő polgártársaitól még külön áldozatokat nem kívánhat s el nem fogadhat, azért szívesen megmarad az előbbi feltételek, a régi gázsi mellett továbbra is. Becsüljük érte Réthy Mihályt s kívánjuk, hogy méltányos reményei jövőre teljesüljenek!*

+ *(A budai melegforrások gazdaságáról) ezt írják a W. Z.-nak: A kimaradt hidegforrásokon kívül a császárfürdőnek 3 önálló igen forró forrása van, melyek vize ama hidegforrások által hűsített meg a fürdésre. Az összes budai források (az ó-budaiakon kívül) vízbősége 24 óránként többet tesz egy millió akónál. Karlsbadnak különben a leggazdagabbak közé tartozó forrásai csak 155,000 akót, a badeni Bécs mellett 243,000 akót, Mehádia 1/2 millió akónál többet ad. Így a budai források leggazdagabbak a birodalomban, s alkalmasint egész Európában. A mi mérsékletüket illeti, mely 54 fok, szintén kevés versenytársa van a birodalomban, Battaglia forrásai (Lombardiában) szintén 54 fokúak, s csak Karlsbadé mulja fölül, melynek hőmérséklete 60 R. fok. Még a leghiresebb melegforrások közül is csak ezek mulják fölül: Chandes Aigne (Franciaországban), mely 64 fok. Magyarországnak 8 meleg fürdője van, a birodalomban mindössze 18 találhatik. Az említett franciaországi melegforrás vize nemcsak fürdésre használtatik, hanem télen*

át czélszerű cső-vezetékek által 305 ház fűttetik a forró víz segédelmével. Kiszámították, hogy évenként 930 hold erdő kivántatnék ugyan-e fűtésre. Mennyi forró vizet, s így fát pótló fűtési szert öntenek a budai források egy télen a Dunába merő haszontalanul!

+ (A birodalmi postahivatalok) levélforgalma évről évre tetemesen növekszik, ugyanarra, hogy midőn 1857-ben még csak 31,196000 — 1857-ben már 58 millió darab levelen felül szállított az öszves postahivatalokon, s így 6 év alatt több mint 27 millió darabbal szaporodott a levélforgalom. Az 1857 évi összes levélforgalomból 8,002,000 darab esik Magyarországra.

z (A Marosgőshajósás) e hó 2-án Arad és Szeged közt megindult. „Ceres“ vontató gőzös volt az aradi lakosság által örömmel üdvözölt vendég, mely még két hajót és egy hidast vontatott maga után.

+ (Liebich ur állatseregletében) közelebb egy tigris a vasuton szállítás közben meghűlvén, bucsut vett az élettől. E dőlczeg állatot tulajdonosa 100 pfton engedte át a nemzeti múzeumnak.

+ (Toldy János) a bozontos fejű magyar Herkules a napokban a fővárosba érkezett ujonnan szervezett társaságával. Folyó hó 5-re hirdette utolsó-előtti előadását a Beleznay-kert circusában, mellyben programja szerint, többek közt a társaság egyik tagja a levegőben fejjel lefelé függve, a földről egy eleven lovat volt fölemelő gallérjánál fogva. Ott voltunk, de már végig nem birtuk nézni. Az első szakasz után bucsut vettünk. Itt a néző is a nagy Toldy sorsára jut s ég felé mered a haja.

+ (A mechanikus színház) tulajdonosa komolyan fenyegetőzik, hogy szénatéri bódéjában még csak folyó hó közepéig fognak előadások tartatni. Pedig ő sok érdekes mulatságot szerzett fajnőkóival azon közönségnek, a mellynek nincsenek nagy követelése.

+ (V—m városkában) márt 16-án először gyújtottak meg egy utcai lámpát mustrául, mellynek váratlan megpillantása némelyeket annyira megrémített, hogy jónak látták tele torokkal tüzet kiabálni. Hitelességeért a felelősség terhét azon lapra háritjuk, mely e hirt legelőször közölte (talán tréfából?)

+ (Lyonban) jelenleg két almafa a szabad ég alatt, vonja magára a figyelmet. Ez almafák egyike pár hét előtt kezdett virágozni, a másikon már pirosítani kezd a gyümölcs.

△ (Pössert János új találmányu kapáló gépével) Bécsbe utazott, azt a cs. kir. keresk. minisztériumnál bemutatni s szabadalmat kérni reá.

— Hidvégről (Baranya) írják: Községünk 400 egynehány emberből áll. Többnyire mind jól értnek írást, számvetést és olvasást, kivéven már csak a régi öregeket. Felső-Baranyában még mindig ritkaság, hogy illy kis faluban újságot olvassanak, de Hidvégen már 4 év óta megszokott dolog. Most is jár 2 Vas. Újság és Pol. Ujdons., 1 Nővilág, 1 Vasárnapi könyvtár s 1 Kalauz; továbbá meg akarják hozatni a Fehusi Gazdát is. Van továbbá egy csinos, izléssel épült új templom toronnyal; a paplak és iskola még a régi, de ha az Isten kedvez, még ez évben a megújításhoz hozzáfognak, mihez a derék birónak is nagy hajlama van.

Közli Sámias.
— Tenkéről (Dél-Biharból), márt. 24-ről írják, hogy az irodalom-szeretet ezen táj felé is kiterjeszté anyagi és szellemi jobblétünkre üdvösen ható eredményeit. A kis Tenke mezőváros, mellyről e lapokban még alig volt alkalmunk szólani, előkelőbb kölesön könyvtárral igen, de nép- vagy alsóbb rendűvel eddig nem dicsekedhetett. Ez utóbbi hiányon segitendő, a város erélyes jegyzője, F. L. ur föllépett, s egy népkönyvtár létesítését inditványozá. Derék inditványa viszhangra talált a földnép keblében, mert ámbár egyesek ellenkeztek, a többség elnémitá őket s egy könyvtárnak közös hozzájárulás útján leendő alakítása határozatba ment. A komoly akaratot megmutatja az eredmény, mert alig 10 hó lefolyta alatt már 200 darab érdekes könyv ékíti a majd 50 pft. áru csinos könyvtár osztályzatait. Köszönet az illetőknek e nemes buzgalomért s a követésre méltó példaért! — Közli Futaky Pál.

— (Rostaforgatás és tudós asszony.) Sajnos tapasztalás, hogy még 1858-ik évben is találkozik olly földbirtokos ur, ki a babonában hinni szokott. Sz. L. helységében N. N. ur magát gazdagnak tartja, a mit róla többen is hisznek, a mellett bizony neki az újság rendezés szokott járni, de azért sem elő, sem utófizetni nem szükség, mert ez az elemekben jár. Illy újságból szokta a nevezett birtokos ur a buzavetésnek főbb kellékeit olvasni. A múlt őszön vetni való buzát rostáltatván, cselédnépei és idegenek által, ez alkalmal elvezitá „bugillárisát“, a mint ő azt nevezni szokta. Rögtön keresték ugyan; de mind haszttalan, és így a babonához látott, u. m. elővett egy ollót, rátett egy rostát, és azt forgatván, a forgatás közben a jelenlevőknek nevét egyenként emlité; de a mint a kocsisa nevét említette, a büvös rosta megfordult, és így erősen követelá a kocsisától a pénztartó szerszámot, de ez nem adván azt vissza, nagyobb meggyőződése végett, nem restellett a két mérföldre eső Sz. Péter városában lakó kártya-tudós asszonyhoz átmenni, a ki szintén mondott valamit a babonájából, mindezek következtében tökéletesen a kocsisnál vélte lenni az elvesztett bugillárist, kinek is bérét a legleketlenebbül le is vonta, pedig azt mondják, hogy már azelőtt harmadnappal veszitá el a nevezett eszközt. — B. P.

+ (Fogadás.) Nehány nap előtt a Páris melletti falvak egyikében egy munkás fogadott, hogy egy ülőhelyben megeszik 15 tojást héjastól, mellé egy egész kenyere, s megiszik hozzá 20 pohár sört nyomtatóul, s olly emberül váltotta be szavát, hogy a kikötött mennyiségen kívül még elköltött 8 fontnyi sültet, egy kenyere, és egy akó sört. E struczgyomru ember máskor sem szokott jóllakni a levegővel, de azért mégis egyre panaszkodik, hogy éhes. Soványabb a hét sovány esztendőnél, s ha jár, csakugy zörögnek csontjai, mintha vásárra vinné őket.

+ (Mathussálem a ludak közt.) Mi ciceba Csehországban él egy aggasztán lud, melly jelenleg 36 éves koraal dicsekszik. E tisztos matrona minden betegséget, mellynek neme alá van vetve, diadalmasan állt ki, midőn társai egymásután vettek érzékeny bucsut e göröngyös földi pályától. Teljes életében igen szorgalmas tojó volt, a mult évben 28-at, ez idén pedig mostanig 8-at tojt, de tojárai 3 év óta nem termékenyek, s ha kiköltetnek is, 14 nap alatt a kis libák okvetlen elpusztulnak. Hajlott kora miatt már se nem hall, se nem igen lát, de azért ókulát nem visel; (tegyük hozzá, hogy néma is szegény pára.) Mint régi osaládtag, szabadon jár föl s alá a szobában, nem fél senkitől sem, még a házieb is különös respectussal viseltetik iránta.

— (Születése előtt kimult vállalat.) Tartatott nem nég T.-Füreden, egy barátságos magánértekezlet, mellynek alkalmával, egy eszme pendült meg, melly — ha némely önzőbb keblük káros beavatkozása által — bölcsőjében szántsándékkal meg nem fojtatik, T.-Füredre és vidékére, örökké meg hálálhatatlan jótékonyágait árasztatá vala. Az eszme — melly, egy részvények útján létesitendő, s gőzmalmot, cséplőgépet, és fűrészgépezetet együtt magában foglaló — gőzerőműnek előállítását vette czélba — több lelkes ügybarát nem késett azonnal felkarolni, s azt vállaltatá idomitva, azon térre fel is segiték, a hol már már alakultnak volt tartható; a társulat egy ügyvezető, illetőleg számadótiszt alkalmazásának szükségét is látván, egy a kívánt czélra képesnek vélt egyéniséggel bizonyos díj mellett szerződésre is lépett, mig más részről, egy szakértőnek ismert tagot kebeléből a czélbavett gépezet megszerzése végett Pestre küldött, sőt, annak „jöttünkmentünk-féle ismeretes árjegyzékét, teljes érvényűnek is találta; s midőn ezekhez képest a részvényes tagok többsége, a vállalat sikere felett magát teljes reményre jogositottnak érezte volna, egyszer az ügy, mintegy győzedelmi futásában megállapodik, s csakhamar végképen meg is bukott. — E véletlen balesetet, mi idézhette elé illy váratlanul,? azt voltaképen tudni nem minden embernek lehet, mert az a társulat titoknokainak legmélyesegesebb titka, s minden szorgalmazás után is, csak annyinak jöhetni nyomára, hogy a pesti kiküldött sáfárkodásának ideje alatt, a társulati tagok tanácskozányát, szokás szerint, egyetértés helyett ismét az indulat vezérelvén, a vállalat kezelése felett összekoczódtak, s lön a gőzerőműből masina, még pedig annál is sokkal kisebb, mint a minőből a zsidógyermek 1 váltó krajaért is két csomót ad. Ugy jártak biz azzal azok a jó urak, mint a mellyik ember kereket akart csinálni, addig addig faragta, mig hámfá lett belőle. Igaz ugyan, hogy egy-egy részvényesnek, a szerződésileg megállapított tisztí fizetés, egyéb aprólékos költségek miatt, nem került többbe a mulatság 25 ptnál, de olly csekély öszvegecskére is azt mondja ám, a mi sajtáságos beszédmodoráról ismeretes P. János bátyánk, hogy „az is pis.“ — Történt légyen azonban bármiként a dolog, elég az, hogy az illy események élénk állitják azon szomorú tapasztalást, hogy ha léteznek is a nemzetgazdászati s ipar felvirulásáért őszintén ohajto jobb érzésű honfikeblek, mellyek az idők viszonyaihoz képest, karöltve sietnének korszerűbb vállalatok létesítése által előteremtteni a jóléthez nélkülözhetetlen anyagi erő; ellenben sokkal tulnyomóbb azoknak száma, kik még mindig az egyenletlenkedés és visszavonás okozta téllenség ölében tespedve, még folyvást az obscurantismus tömkelegében barangolnak. — Igaza.

+ (Hol vannak a legnagyobb harangok?) A legnagyobb harang Moszkvában van, melly 1737 évben öszsetört, sulya 3860 mázsa. Ezt követi nagyságra a kremlini, melly 1855-ben leesett, sulya 1260 mázsa; a nowgorodi 620 m., a bécsi 354 m., a párisi a Notre-dame-templomban 256 m., a newyorki 215 m., a római, sz. Péter templomában 160 m., a londoni sz. Pál templomában 105 m. Pekingnek is van egy óriás-harangja, melly 1060 mázsát nyom.

Egyveleg.

— (Emlékszobrok Németországon.) Az újabb kort jellemző sajtáságok közé tartozik azon kegyelet, mellylyel az egyes nemzetek fia elhunyt jelesein iránt viseltetnek s tiszteletökre közérővel műemlékeket emeltetnek. Hazánkban is mindinkább ébredez e szép vágy s habár a régibb tervek, mint Mátyás király szobra, többnyire a kezelők gyakorlatiatlan eljárásánál fogva meghiusultak, nemzeti muzeumunk gyűjteménye között már is nem egy illy derék műre akadunk, s egyes lelkesek e téreni fáradozásairól valamint eddig már több jó hirt hoztunk, ugy ezután még többre van kilátásunk. Nézzük most, mit csinálnak e részben másutt. A nagy Németországban, melly a szellemvilág harczosai közül olly sok jeles férfit tud felmutatni, a mult években igen élénk volt az érintettük mozgalom. Tudósok, költők és művészek egyaránt tárgyai a kegyeletes visszaemlékezésnek. Lipcse városában a nagy-hírű Leibnits fog kapni emléket; az adakozások régóta folynak, de a szükséges alaptőke még nem gyűlt össze. Luthernek Wormsban állitnak méltó emléket Rietschel szobrász terve szerint; barátja Melancthon Wittenbergben emléket, Bretten szülőhelyén pedig mellszobrot fog nyerni. Platen költőnek emlékére Ansbachban 1853 óta jó sikerrel folyik a gyűjtés. János Fridrik szász választófejedelem emléke még ez évben fog Jenában leleplezteni. A két legnagyobb német költő, Goethe és Schiller, az 1857-ben Weimáriban felállított művészi csoportozatban van örökitve Rietschel vésője által. Ugyanakkor s ugyanott leplezték le Wieland szobrát, Hans Gasser művét, s akkor tették le alapját Károly August nagyherceg emlékének. Kepler csillagásznak Würtembergben Magstatt szülőhelyén s Pfeffel költőnek Elsassban Kolmáriban fog emlékszókor állittatni. Klopstock költő emlékének Quedlinburgban állitottak mellszobrot. Händel zeneszerző szobrának készítésével Halle város számára most foglalkozik Heidel szobrász Berlinben. Mikor fogunk hasonló híreket írni a mi városainkról, a mi jeleseinkről?

+ (Uj neme a lopásnak.) Párisban egy fiatal lány öregebb nővérét akarta egyik este meglátogatni, hogy átadja neki 100 franknyi összegecskéjét, mit munkája után nagy nehezen félrerakosgatott. Utközben egy fiatal ember csatlakozik oldalához, s elkezd őt ostromolni szerelmi nyilatkozatával. Az ártatlan lányka egyre szabódott s kérte, hogy ne koptassa száját hiába, hanem menjen dolgára Isten hírével. Azonban az alkalmatlan légy nem tágitott, csak egyre kerpelte a mézes szavakat, míg végre azon ház kapujáig értek, hol a lány nővére lakott. Itt a szerelmes lovag egész kétségbeeséssel kiáltott: „Oh gyönyörű teremtés, szánakozzál rajtam, nélküled nem élhetek!” Ezzel olly hévvel szoritotta magához szive választottját, hogy ez megrémülve alig birt kibontakozni a görcsösen ölelő karok közül. Lihegve szaladt fel a lépcsőkön nővérehez, s első gondja volt zsebébe nyulni, hogy pénzececskéjét elővegye, de milly nagy volt bámulása s szomorúsága, midőn a 100 franknak csak hült helyét találta benne! A semmiházinak azalatt, míg a lányt magához szoritotta, sikerült a pénztárczát zsebéből kicsempészni.

— (Egy adat a halottak statistikájához az 1857-dik évben.) A vas megyei nemes-dömölki ágostai evang. egyház körében, melly 3400 lelket foglal be kebelébe, — nagyon feltűnt az a tapasztalás, hogy a halottak száma 1857-ben

csak 85-re rugott a rendes számu születkek mellett, holott más években a halottak száma 150—180 volt. — Érdekes közlemény lenne, ha e tárgyról a haza több más vidékeiről is adatnának be tapasztalások. Mert ha azt másutt is ekképen tapasztalták, akkor jele, hogy a mult év igen egészséges esztendő volt. Ez egyszersmind vigasztaló jele annak, hogy a természet bölcs ura ekképen pótolja ki az olly éveket, mellyekben a cholera és hadak miatt tetemes volt a halálozás. Tanulni szerető ifjaknak pedig ajánljuk ez alkalommal tanulmányul ezt a régibb koszoruzott pályaművet, melly annak idejében német classicus mű volt, a mellynek eredeti czime ez: „Süssmilch, Göttliche Ordnung in den Veränderungen des menschlichen Geschlechtes, Berlin, 1742. 8. (Isteni rend az emberinem változataiban, írta Süssmilch.) e. i.

↳ Hannoverben a kórház egyik ajtaja fölött a jámbor samaritanus van lefestve, a mint a megtalált szerencsétlennek enyhítésére bort ad. A mű nagy mesterre mutat, egy hibája, egy nagy hibája mégis van, az, t. i., hogy a festőt Kümmel-nek (kömény) hívták, ez ugyan még nem nagy baj, csak nevét a festményen a samaritanus palackjára ne írta volna, mellyről most mindenki azt véli, hogy köményes likörpalack.

* * Miért vak a szerelem? — hogy ne lássa elkövetett bolondságait.

Színházi napló.

Hétfő, april 5. „Dalos Pista“ eredeti vig népszinmű 3 szakaszban dalkokkal. Irta Szigligeti.

Kedd, april 6. Roger, a parási cs. operaház első tenoristájának első fölépteül: „Proféta.“ Opera 5 felv. Irta Scribe. Fordította Egressy B. és Szerdahelyi J. Zenéjét írta Meyerbeer. A színház fölemelt árak dacára egészen megtelt. Roger, bár hangja már hanyatló félben van, kitűnő művészi énekével s remek játékával egyaránt ragadta el a közönséget, melly a neki nyújtott ritka művelzetért élénk elismeréssel s számtalan kihívással jutalmazta őt. Egyik áriáját magyar nyelven éneklé meglepőleg helyes kiejtéssel, mit a közönség viharos éljenzéssel fogadott.

Szerda, april 7. Először: „Két hatalom.“ Eredeti vigjáték 3 felv. Irta Degré Alojós. Ezt követé: „A festész álomképe.“ Ballet 2 felv.

Csütörtök, april 8. „Don Caesar de Bazan.“ Dráma 5 felv. kardalokkal. Irta Dumanoir és Dennery. Francziából fordította Diósi.

Szerkesztői mondanivaló.

1854. Sz.-Fehérvár. „Mégfoghatlan a drágaság — írja ön — mellyet az itteni könyvárusboltokban tapasztalunk. A könyvek két, sőt háromszoros árát is követelik, s a leggyorszerűbb kérés többre kerül, mint mennyit a könyv maga ér!” — Azt kell hinnünk, hogy a panasz csak kivételes esetekről szól, különben ki nem kerülne az illetők, hogy a közel Pest könyvárusainak concurrentiája előbb-utóbb meg ne semmisítse üzletüket.

1855. Hunyady s a nándorfehérvári győzelem. Döcögő hexameterek. Ön azzal vigasztalja magát: „Qui nunquam male, nunquam bene.“ Igaz. De majd hát csak azt kérjük, a mi már „bene“ lesz!

1856. N.-Enyed. Sz. Sz. G. — Nagy sajnálattal olvassuk az irodalmi visszaélések miatti panaszokat, s orvoslásra mindig szívesen nyújtunk segédkezet. Birjuk az illető ur ígérését, hogy legközelebb nyilatkozni fog.

1857. K.-Nyék. L. J. — A közölt adatok az összes czéh- és iparrendszer lényegébe vágnak, mire nézve gyökeres reformok várhatók, s mellyekről nekünk is lesz még alkalmunk bővebben szólani.

1858. Hídvég. S. — A közölt büntény közzétételre nem alkalmas.

1859. A tavaszhoz. A szerző kéri a tavaszt, hogy varázsolja őt kertté, s

„Legyen szívem egy rózsafa,

Szuró tövis legyen rajta.“

Aztán, ha oda jönne a legszebb leányka s bimbót tépne,

Megszólalnék: „Édes leány

Fél szívemet nem adhatom,

Vidd egészen el angyalom!“

Szerző azt érti, hogy a szívet magában ne vigye el, hanem vigye el őt magát egészen, azaz ne csak a rózsafát, hanem az egész kertet. Ezt nevezik azután „még igen gyenge“ compositiónak.

1860. Van kökényfám. Csak hagyjuk a nép ajkán; ott talán idővel megszeli.

1861. Vallomás stb. szerzője még nem jutott föl a Parnassus csucsára, de kétszer sem merjük mondani, hogy idővel föl nem jut. Azért csak kapaszkodjék bátran.

1862. Biztatás. Nem nagy biztatás.

1863. Pörge a kalapom széle. Arról nem tehetünk. — Csikósbojtár nem kaphat nálunk alkalmazást. — A hazatért rokkant huszár sem használhatjuk, mert, a mint ön is írja, se keze, se lába.

1864. A vándor-nak szerencsés utat kívánunk.

1865. Tudja Isten, mi a bajom. Recepttel azért nem szolgálhatunk.

1866. Boldog család. Levelét is versben írja, s így kezdi:

„Tekintetes szerkesztő ur!

Lantomon mért pöndül a hur?“

(Bizonyára azért, mert — fujja.)

1867. P. G. urnak. Jókai szívesen voendí ön ajánlatát.

1868. Az építészeti ügyében. E lapok 13 számában e rovatban panaszképen volt előadva, hogy magyar építészeti kézikönyv a pesti könyvárusoknál nem kapható, sőt hogy Beregszászi Pálnak régibb e nemű művei is elfogytak volna. Erre vonatkozólag vettük magának Beregszászi urnak sorait Debreczenből, mellyekben többi között ezt mondja: „Oh fájdalom, azon munkáimból igen számos példány hever nálam; bárjelfogytak volna, hogy a belőlök bevett pénzből, új, s megbővített kiadásokkal, ez életemben szolgálhattam volna. A régibb kiadásokat elhányni nem akarom, új kiadásokat tenni (bár a rajzolását, s ennek részbe metszését, valamint eddig, ugy ezután is magam tennem) körülményeimhez képest költségesnek ismerem. Az igaz, hogy ezen munkálataim régi modorban vannak írva, mert még akkor az újabb modoru írás módja nem létezett; de azért, hiszem, a régisége miatt, a tárgy lényege nem változott, mert maig tapasztalásom után mondhatom, hogy a kezem alatt levő számos tanítványok nemcsak megértik s tanulják, hanem kiki a mesterségére vonatkozó rajzolatok készítésében magát sikerrel is gyakorolja.“ Figyelmeztetjük az illetőket a lapunk mai számában az „Irodalom“ rovatban olvasható e tárgy jelentésére.

1869. Vörösmarty sírján. Sok szép akarat, de a tárgyat nem bírja meg a tehetőség idővel nem rendelkezhetünk. A hozzánk beérkező irományok száma igen nagy, s majd minden beküldő választ kér. A tartalmuknál fogva kevésbé sürgetős irományokat félreteszünk, s akkor veszszük elő, midőn szükségét látjuk és időnk engedi. Ön művei mind megérkeztek, de még nem szólhatunk felőlök most sem.

1871. A vén földműves. Elfogadtatik.

1872. Bátor András. Nem közölhetők.

1873. Fogarásra. Vége a körutnak? Tndosisást várunk és végre adunk is.

1874. Szerkesztő lesz Kakas Márton. Igen bizony, és illy verseket fognak írni szegényhez!

1875. Tetre B. — A rajz elkészülésétől függ minden. — Kőszeg városát birjuk; vidékét nem. Szívesen vesszük.

1876. Parádra. Vidéki levelezéseink sorában igen sokszor pendül meg az ön által fölvetett tárgy (a nép józansága s mértékletessége). Adatok, tények, példák jobban hatnak a nagy felkiáltásoknál.

1877. K. . . Benedek. A czim ki lesz igazítva. Ne akadjon fenn azon; a beküldött roz irások miatt az efféle gyakran ki nem kerülhet. Mi még nyomtatásban is megküldjük nevüket s mégis minden idegen lapunkat illy czim alatt kapjuk: „Herrn Vasarnagi Uisag serckestosegenek.“ Azért mégis megkapjuk évek óta.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-oros naptár	Nap-		Izraelit. naptár	Hold-	
			kelet	nyug.		kelet	nyug.
Aprilis			Márt. (ó)		Nisan		
11 Vasár.	C 1 Fehér v.	CIL. Izs.	30 E 1 Klim.	5 23 6 40	27 Bjt. J6-	4 14 3 43	
12 Hétfő	Gyula p.	Gyula	31 Hypatius	5 21 6 41	28 (zsef h.)	4 33 5 1	
13 Kedd	Justin v.	Hermen.	1 Aprilis	5 19 6 42	29	4 50 6 22	
14 Szerda	Tiborc v.	Val. Tib.	2 Titus rem.	5 17 6 43	30	5 9 7 46	
15 Csütört.	Anasztasia	Neste	3 Nicetas r.	5 15 6 44	1 IgarR.	5 34 9 15	
16 Péntek	Kallszt v.	Lambert	4 József r.	5 13 6 46	2 Nahab	6 1 10 44	
17 Szombat	Rudolf. Incze	Rezsó	5 Theodor	5 11 6 48	3 S. 2 P.	6 44 * *	

Holdnegyed : ● Ujhold 14-én 10 óra 31 perczkor reggel.

TARTALOM.

Gróf Károlyi György (arckép). — A szántóvető. Lévai J. — Egy hervadt virág története (vége). P. Szathmáry K. — Csurgo kastélya és vidéke (képpel) Kondor. — Yeh, Kanton alkirálya (arckép). — Rarey, amerikai lószelidítő (képpel). — Rák-könyvecské. Edvi Illés P. — A drágakövekről (rajzokkal). — Barkó család. — Tárház: Kakas Márton a színházban. Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyletek. Jótékonyaságok. Mi újság? Egyveleg. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Előfizetési felhívás a

VASÁRNAPI UJSÁG

és

POLITIKAI UJDONSÁGOK

egymást kiegészítő testvér lapokra,

a következő feltételek alatt fogadtatik el az előfizetés, v. m. Buda-Pesten házhoz hordva vagy vidékre postán küldve:

évnegyedre, azaz (aprilis—juniusra) 2 ft.

háromnegyedévre, azaz (aprilis—decemberre) 6 ft.

↳ Tíz előfizetett példányra egy tiszteletpéldánnyal kedveskedünk. — A pénzeslevelek küldését bérmentesíteni kérjük.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala
(egyetem-utca 4. sz.)

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.